

**ЗВІТ
ПРО СТРАТЕГІЧНУ ЕКОЛОГІЧНУ ОЦІНКУ
Програми економічного і соціального розвитку
Сновської міської територіальної громади на 2026 рік**

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	5
1. ЗМІСТ ТА ОСНОВНІ ЦІЛІ ПРОГРАМИ ЕКОНОМІЧНОГО І СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА 2026 РІК, ЇЇ ЗВ'ЯЗОК З ІНШИМИ ДОКУМЕНТАМИ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ	8
2. ХАРАКТЕРИСТИКА ПОТОЧНОГО СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, В ТОМУ ЧИСЛІ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ ТА ПРОГНОЗНІ ЗМІНИ ЦЬОГО СТАНУ, ЯКЩО ПРОГРАМУ ЕКОНОМІЧНОГО І СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА 2026 РІК НЕ БУДЕ ЗАТВЕРДЖЕНО	12
3. ХАРАКТЕРИСТИКА СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, УМОВ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ ТА СТАНУ ЙОГО ЗДОРОВ'Я НА ТЕРИТОРІЯХ, ЯКІ ЙМОВІРНО ЗАЗНАЮТЬ ВПЛИВУ ПІД ЧАС ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОГРАМИ.....	38
4. ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ, В ТОМУ ЧИСЛІ РИЗИКИ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ЯКІ СТОСУЮТЬСЯ ПРОГРАМИ ЕКОНОМІЧНОГО І СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА 2026 РІК, ЗОКРЕМА ЩОДО ТЕРИТОРІЙ З ПРИРОДООХОРОННИМ СТАТУСОМ.....	46
5. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ В СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ, В ТОМУ ЧИСЛІ ПОВ'ЯЗАНІ ІЗ ЗАПОБІГАННЯМ НЕГАТИВНОМУ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ВСТАНОВЛЕНІ НА МІЖНАРОДНОМУ, ДЕРЖАВНОМУ ТА ІНШИХ РІВНЯХ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ ПРОГРАМИ ЕКОНОМІЧНОГО І СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА 2026 РІК, А ТАКОЖ ШЛЯХИ ВРАХУВАННЯ ТАКИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ЗВІТУ ПРО СТРАТЕГІЧНУ ЕКОЛОГІЧНУ ОЦІНКУ ПРОГРАМИ ЕКОНОМІЧНОГО І СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА 2025 РІК	51
6. ОПИС НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, В ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ; В ТОМУ ЧИСЛІ ВТОРИННИХ, КУМУЛЯТИВНИХ, СИНЕРГІЧНИХ, КОРОТКО-, СЕРЕДНЬО- ТА ДОВГОСТРОКОВИХ, ПОСТІЙНИХ І ТИМЧАСОВИХ, ПОЗИТИВНИХ І НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ В РЕЗУЛЬТАТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОГРАМИ ЕКОНОМІЧНОГО І СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА 2026 РІК.....	60

7. ЗАХОДИ, ЩО ПЕРЕДБАЧАЄТЬСЯ ВЖИТИ ДЛЯ ЗАПОБІГАННЯ, ЗМЕНШЕННЯ Й ПОМ'ЯКШЕННЯ НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ ЕКОНОМІЧНОГО І СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА 2026 РІК.....	67
8. ОБҐРУНТУВАННЯ ВИБОРУ ВИПРАВДАНИХ АЛЬТЕРНАТИВ, ЩО РОЗГЛЯДАЛИСЯ, ОПИС СПОСОБУ, В ЯКИЙ ЗДІЙСНЮВАЛАСЯ СТРАТЕГІЧНА ЕКОЛОГІЧНА ОЦІНКА, В ТОМУ ЧИСЛІ БУДЬ-ЯКІ УСКЛАДНЕННЯ	72
9. ЗАХОДИ, ПЕРЕДБАЧЕНІ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ МОНІТОРИНГУ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ ЕКОНОМІЧНОГО І СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА 2026 РІК ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, В ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ	74
10. ОПИС ЙМОВІРНИХ ТРАНСКОРДОННИХ НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, В ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ	81
11. РЕЗЮМЕ НЕТЕХНІЧНОГО ХАРАКТЕРУ ІНФОРМАЦІЇ, РОЗРАХОВАНЕ НА ШИРОКУ АУДИТОРІЮ.....	81
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	84

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

МТГ – міська територіальна громада

ТОВ – товариство з обмеженою відповідальністю

ТПВ – тверді побутові відходи

ПЗФ – природно-заповідний фонд

SWOT-аналіз - аналіз сильних, слабких сторін, а також сприятливих можливостей і загроз

ПрАТ – приватне акціонерне товариство

АТ – акціонерне товариство

БЗМЗ – ботанічні заказники місцевого значення

ГЗМЗ – гідрологічні заказники місцевого значення

ЗУМЗ – заповідні урочища місцевого значення

ГЗЗЗ – гідрологічні заказники загальнодержавного значення

ГППрЗЗ - гідрологічні пам'ятки природи загальнодержавного значення

ОВД – оцінка впливу на довкілля

ДДП – документ державного планування

СЕО – стратегічна екологічна оцінка

ЗУ – закон України

ПЕРЕДМОВА

Резолюцією Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй від 25 вересня 2015 року № 70/1 були проголошені глобальні цілі сталого розвитку до 2030 року. Для забезпечення національних інтересів України щодо сталого розвитку економіки, громадянського суспільства й держави, досягнення зростання рівня та якості життя населення, додержання конституційних прав і свобод людини та громадянина Указом Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» від 30 вересня 2019 року № 722 регламентовано підтримку досягнення глобальних цілей сталого розвитку та результатів їх адаптації з урахуванням специфіки вітчизняного розвитку.

Органи державної влади України поширили міжнародні та розробили національні підзаконні нормативно-правові та адміністративні акти, зокрема: «Операційний план заходів із реалізації у 2024–2026 рр. Стратегії формування та реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2035р.» (розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.05.2024 № 483-р).

Діючі документи стосуються окремих напрямів – відходів, зрошення та дренажу, управління лісами, водними ресурсами, а саме: «Національний план управління відходами до 2033 року» (затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27.12.2024 № 1353-р), «Стратегія зрошення та дренажу в Україні на період до 2030 року» (затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14.08.2019 № 688-р), «План заходів із реалізації Стратегії зрошення та дренажу в Україні на період до 2030 р.» що затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21.10.2020 № 1567-р.; «Водна стратегія України на період до 2050 року та плану її реалізації у 2022–2024 роках» (затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 09.12.2022 № 1134), «Державна стратегія управління лісами України до 2035 року» (затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 29.12.2021 № 1777-р), рішення Координаційної ради з питань боротьби з деградацією земель опустелюванням, що створена згідно постанови Кабінету Міністрів України від 18.01.2020 № 20, зокрема, стосовно схвалення представлених НАН добровільних національних завдань щодо досягнення нейтрального рівня деградації земель за напрямом «Підтримання вмісту органічної речовини (гумусу) у ґрунтах», а також допоміжних заходів щодо досягнення НРДЗ за напрямками «Відновлення зрошення і поліпшення екологомеліоративного стану зрошуваних земель» та «Відновлення та стале використання торфовищ». Відповідні завдання та заходи щодо НРДЗ також зазначені у рішенні Ради національної безпеки і оборони України від 23.03.2021 № 111/2021 «Про виклики і загрози безпеці України в екологічній сфері та першочергові заходи щодо їх нейтралізації».

Згідно нормативним вимогами планувальні та проєктні рішення мають супроводжуватися оцінками екологічних наслідків їх реалізації. Відповідно до Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» такій оцінці підлягає Програма економічного і соціального розвитку Сновської міської територіальної громади на 2026 рік (далі – Програма).

Програма економічного і соціального розвитку Сновської міської територіальної громади на 2026 рік зорієнтована на розвиток згуртованої та приязної до довкілля, комфортної та безпечної громади з розвинутою сферою сервісу та відпочинку.

Програма економічного і соціального розвитку Сновської міської територіальної громади на 2026 рік відповідає засадам державної політики України з захисту довкілля, визначеним Законом України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики на період до 2030 року» та розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20.10.2021 №1363-р «Про схвалення Стратегії екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату до 2030 року». Програму також узгоджено з пріоритетами та цілями стратегічних документів державного та регіонального рівня: Державною стратегією регіонального розвитку на 2021–2027 роки (затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 р. № 695 зі змінами, внесеними згідно з Постановами КМ [№ 940 від 13.08.2024](#) та [№ 272 від 07.03.2025](#)) та Стратегії сталого розвитку Чернігівської області на період до 2027 року. Зазначений документ затверджений рішенням двадцять першої сесії Чернігівської обласної ради VII скликання від 18.12.2019 № 4-21/VII в редакції рішення двадцять п'ятої сесії обласної ради сьомого скликання 28.10.2020 № 43-25/VII та рішення двадцять .

Відповідно до Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» від 20.03.2018 № 2354 стратегічна екологічна оцінка (далі – СЕО) – це процедура визначення, опису та оцінювання можливих негативних наслідків виконання та реалізації документів державного планування (далі – ДДП) для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, виправданих альтернатив, розроблення заходів із запобігання, зменшення та пом'якшення можливих негативних наслідків, яка включає визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки, складання звіту про стратегічну екологічну оцінку, проведення громадського обговорення та консультацій (за потреби – транскордонних консультацій), врахування у документі державного планування звіту про стратегічну екологічну оцінку, результатів громадського обговорення та консультацій, інформування про затвердження документа державного планування.

Метою СЕО є забезпечення високого рівня захисту навколишнього середовища, безпеки життєдіяльності населення та охорони його здоров'я, сприяння інтеграції екологічних міркувань і підготовку документів державного планування з метою досягнення сталого розвитку. Це системний та комплексний ін-

струмент оцінки, що підтримує та інформує про процес прийняття управлінських рішень суб'єктами діяльності, які можуть мати можливі екологічні наслідки.

СЕО здійснюється на засадах законності та об'єктивності, гласності, участі громадськості, наукової обґрунтованості, збалансованості інтересів, комплексності, запобігання екологічній шкоді, достовірності та повноти інформації у проєкті документа, міжнародного екологічного співробітництва.

При підготовці Звіту про СЕО Програми економічного і соціального розвитку Сновської міської територіальної громади на 2026 рік було враховано пропозиції департаменту екології та природних ресурсів Чернігівської обласної державної адміністрації (лист від 11.11.2025 № 06-11/2688) та Управління охорони здоров'я Чернігівської обласної державної адміністрації (лист від 11.11.2025 № 01-07/5501) зокрема щодо врахування того, що реалізація заходів, щодо яких розробляється СЕО, повинна відбуватись з дотриманням чинних нормативних документів і стосуватися Сновської громади, має зазначати зв'язок з Стратегією сталого розвитку Чернігівської області на період до 2027 року, з Державною стратегією регіонального розвитку на 2021-2027 роки, Стратегією розвитку Сновської міської територіальної громади на період до 2027 року.

Крім того, Звіт про СЕО проєкту Програми економічного і соціального розвитку Сновської міської територіальної громади на 2026 рік містить опис впливу реалізації Програми на здоров'я населення громади. При підготовці Звіту про СЕО Програми було проаналізовано ризики виникнення соціальних конфліктів унаслідок реалізації Програми. За результатами аналізу констатовано відсутність підстав для виникнення у громаді соціальних конфліктів, адже процес розробки Програми відбувався публічно та прозоро. Тож Програма – документ, що враховує спільні інтереси та бачення розвитку громади, та зорієнтовані на забезпечення покращення рівня життя усіх її мешканців та мешканок.

Звіт про СЕО Програми економічного і соціального розвитку Сновської міської територіальної громади на 2026 рік розроблено з врахуванням Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування, затверджених Наказом Міністерства екології та природних ресурсів України від 10.08.2018 № 296.

Під час проведення СЕО Програми було оприлюднено заяву про визначення обсягів СЕО на офіційному веб-сайті Сновської міської ради за посиланням <https://snovmr.gov.ua/pro-vyznachennya-obsyagu-strategichnoyi-ekologichnoyi-otsinky-programy-ekonomichnogo-i-sotsialnogo-rozvytku-snovskoyi-miskoyi-terytorialnoyi-gromady-na-2026-rik/>.

Крім того, заява про визначення обсягів СЕО була розміщена на інформаційних стендах адміністративної будівлі Сновської міської ради, Центральної публічної бібліотеки, 15 старостатів.

Зауваження та пропозиції від громадськості під час громадського обговорення заяви про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки не надходили.

1. ЗМІСТ ТА ОСНОВНІ ЦІЛІ ПРОГРАМИ ЕКОНОМІЧНОГО І СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА 2026 РІК, ЇЇ ЗВ'ЯЗОК З ІНШИМИ ДОКУМЕНТАМИ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ

Програма економічного і соціального розвитку Сновської міської територіальної громади на 2026 рік (далі – Програма) визначає сукупність взаємоузгоджених завдань та заходів, які визначають пріоритетні напрями економічного й соціального розвитку, підвищення стандартів життя населення територіальної громади, забезпечення якості й загальної доступності публічних послуг, підтримка суб'єктів малого й середнього підприємництва, продовження робіт з відновлення та розвитку інфраструктурних об'єктів, розвиток громадянського суспільства, підвищення якості надання послуг і забезпечення рівного доступу населення до освіти, охорони здоров'я, культури й спорту, соціальна підтримка й реалізація державних гарантій громадян, які потребують особливої уваги й підтримки, запобігання виникненню надзвичайних ситуацій та створення позитивного іміджу території Сновської міської територіальної громади.

Головною метою Програми є створення сприятливих безпекових та соціально-економічних умов для життя населення і повернення громадян до громади завдяки подоланню наслідків збройної агресії російської федерації, відбудові і розвитку інфраструктури, відновленню економічної активності, співпраці з міжнародними організаціями та партнерами, а також підтримки та ефективного використання потенціалу Сновської громади.

Досягнення мети передбачає реалізацію таких пріоритетних напрямів:

1. Соціальна сфера та людський капітал

- 1.1: Якісна освіта, забезпечення її інклюзивності
- 1.2: Згуртована активна громада, що спирається на традиції Сновщини
- 1.3: Доступні якісні послуги з охорони здоров'я та реабілітації
- 1.4: Краще організація управління з використанням цифровізації

2. Стійка відкрита до новітніх тенденцій технологічна економіка

- 2.1: Підтримка підприємництва, фермерства, інших малих товаровиробників
- 2.2: Планування просторового розвитку території та просування інвестиційної привабливості громади

3. Приваблива до життя громада з якісними та доступними послугами

- 3.1: Кращий стан доріг та вулиць та супутньої інфраструктури

4. Безпечна, адаптована до змін клімату громада

- 4.1: Створення безпечних умов для життєдіяльності в громаді

4.2: Запровадження енергозберігаючих технологій та відновлювальних джерел енергії

4.3: Адаптація до змін клімату та відновлення водних об'єктів

Нормативно-правовою основою Програми є: закони України «Про засади державної регіональної політики», «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України», «Про місцеве самоврядування в Україні»; постанова Кабінету Міністрів України від 26 квітня 2003 р. № 621 «Про розроблення прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку та складання проєктів Бюджетної декларації та державного бюджету» (із змінами).

З метою забезпечення цілісності системи планування регіонального розвитку проєкт Програми базується на положеннях програмних документів, які діють на державному й регіональному рівнях, а саме:

- Указ Президента України від 30 вересня 2019 р. № 722/2019 «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року»;
- Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 рр., затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 р. № 695 із змінами, План заходів на 2025-2027 роки з реалізації Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 25 вересня 2025 року № 1047-р.
- Стратегія сталого розвитку Чернігівської області на період до 2027 р., затверджена рішенням двадцять другої сесії обласної ради восьмого скликання 14 березня 2025 року № 3-22/VIII. План заходів з реалізації Стратегії сталого розвитку Чернігівської обласної державної адміністрації на 2025-2027 роки.
- Стратегія розвитку Сновської міської територіальної громади на період до 2027 року та План заходів з її реалізації на 2024-2027 роки, затверджені рішенням 40 сесії Сновської міської ради від 28 лютого 2025 року № 1-40/VIII.

Стратегічними цілями державної екологічної політики України, відповідно до Закону України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» визначено:

Ціль 1. Формування в суспільстві екологічних цінностей і засад сталого споживання та виробництва.

Ціль 2. Забезпечення сталого розвитку природно-ресурсного потенціалу України.

Ціль 3. Забезпечення інтеграції екологічної політики у процес прийняття рішень щодо соціально-економічного розвитку України.

Ціль 4. Зниження екологічних ризиків з метою мінімізації їх впливу на екосистеми, соціально-економічний розвиток та здоров'я населення.

Ціль 5. Удосконалення та розвиток державної системи природоохоронного управління.

Аналіз відповідності пріоритетних напрямків Програми економічного і соціального розвитку Сновської міської територіальної громади на 2026 рік стратегічним цілям державної екологічної політики, визначеним Законом України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» (далі – стратегічні цілі державної екологічної політики), наведено у табл. 1.1.

Таблиця 1.1. Аналіз відповідностей пріоритетів Програми розвитку Сновської громади на 2026 рік стратегічним цілям державної екологічної політики України на період до 2030 року

Стратегічні цілі державної екологічної політики	Пріоритетні напрямки Програми економічного і соціального розвитку Сновської міської територіальної громади на 2026 рік			
	Згуртована спільнота динамічного розвитку людського капіталу	Стійка відкрита до новітніх тенденцій технологічна економіка	Приваблива до життя громада з якісними та доступними послугами	Безпечна, адаптована до змін клімату громада
1. Формування в суспільстві екологічних цінностей і засад сталого споживання та виробництва	++	+	+	+
2. Забезпечення сталого розвитку природно-ресурсного потенціалу України	0	+	0	+
3. Забезпечення інтеграції екологічної політики у процес прийняття рішень щодо соціально-економічного розвитку України	++	+	++	+
4. Зниження екологічних ризиків з метою мінімізації їх впливу на екосистеми, соціально-економічний розвиток та здоров'я населення	+	+	+	+
5. Удосконалення та розвиток державної системи природоохоронного управління	0	+	+	+

Для оцінки відповідності цілей використовувалася п'ятибальна шкала:

++ – пріоритети Програми узгоджені зі стратегічними цілями державної екологічної політики;

+ – пріоритети Програми та стратегічні цілі державної екологічної політики опосередковано узгоджуються на рівні оперативних цілей та завдань;

0 – пріоритети Програми та стратегічні цілі державної екологічної політики нейтральні по відношенню одні до одних;

– – пріоритети Програми та стратегічні цілі державної екологічної політики не узгоджуються, але можуть бути узгоджені; в межах наступного планування потрібні спеціальні заходи, спрямовані на узгодження цілей Стратегії та стратегічних цілей державної екологічної політики;

— – пріоритети Програми та стратегічні цілі державної екологічної політики принципово суперечать одні одним; необхідні термінові заходи, спрямовані на уточнення пріоритетів Програми економічного і соціального розвитку Сновської міської територіальної громади.

Аналіз відповідності пріоритетів Програми економічного і соціального розвитку Сновської громади на 2026 рік Стратегії сталого розвитку Чернігівської області на період до 2027 року

Таблиця 1.2. Порівняння пріоритетів Програми економічного і соціального розвитку Чернігівської області на 2026 рік та Стратегії сталого розвитку Чернігівської області на період до 2027 року

Стратегічні цілі Стратегії сталого розвитку Чернігівської області на період до 2027 року	1. Згуртована спільнота динамічного розвитку людського капіталу	2. Стійка відкрита до новітніх тенденцій технологічна економіка	3. Приваблива до життя громада з якісними та доступними послугами	4. Безпечна, адаптована до змін клімату громада
1. Чернігівщина – безпечний регіон	+	+	+	++
2. Комплексна відбудова інфраструктури	+	+	++	+
3. Відновлення бізнесу і розбудова нової економіки регіону	+	++	+	+
4. Збереження і розвиток людського потенціалу	++	+	+	+
5. Розвиток ефективного багаторівневого врядування з врахуванням процедур та кращих практик ЄС	++	+	+	+

У клітинках зазначається ступінь зв'язку окремих цілей відмічається як «+++» (сильний зв'язок) або «+» (опосередкований зв'язок).

2. ХАРАКТЕРИСТИКА ПОТОЧНОГО СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, В ТОМУ ЧИСЛІ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ТА ПРОГНОЗНІ ЗМІНИ ЦЬОГО СТАНУ, ЯКЩО ЗВІТ ПРО СТРАТЕГІЧНУ ЕКОЛОГІЧНУ ОЦІНКУ ПРОГРАМИ ЕКОНОМІЧНОГО І СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА 2026 РІК НЕ БУДЕ ЗАТВЕРДЖЕНО

Сновська міська територіальна громада розташована в північній частині Чернігівської області – межує з країною агресором (42 км), а відстань до кордону з білоруссю (гомельська область) становить 20 км. Відстань автошляхом до Чернігова – 72 км, до Києва – 210 км.

Межує з Корюківською, Менською, Городнянською та Безрезнянською територіальними громадами Чернігівської області та климівським районом брянської області рф. Протяжність прикордонної смуги – 42,9 км.

У громаді розташований стратегічний північний залізничний транспортний вузол країни, на лінії Ромни – Бахмач – Гомель (білорусь). Це проміжна залізнична станція 2-го класу Конотопської дирекції Південно-Західної залізниці. Втім через російську агресію раніше пріоритетний північний напрямок із виходом на країни Балтії, нині закритий.

Рисунок 2.1. Сновська громада на карті Чернігівської області

Площа громади – 1282 км². З них 32,9% – ліси (422,1 км²), що вдвічі перевищує загальноукраїнських показників, 690,7 км² – сільгоспугоддя (53,8%), у т. ч. 407,6 км² орних земель. Це 4% площі Чернігівської області.

Населення – 20323 осіб (половина – міське), кількість населених пунктів – 57, з них – одне місто та 56 сіл, що об'єднані в 15 старостинських округів. В 15 селах мешканців зовсім немає. Населення вимушене було виїхати (евакуюватися) через постійні обстріли рашистів. У 11-ти селах кількість мешканців менше 10. Щільність населення менша, ніж у малонаселеному Корюківському районі та в півтора рази менша, ніж у середньому по Чернігівській області.

Рис. 2.2. Картосхема території Сновської міської територіальної громади

Через громаду з півночі протікає річка Снов, яка є найбільшою притокою Десни; річка є унікальною природною принадою громади, як і 27 заповідних територій, у тому числі 2 національного значення, і 65 озер.

На території громади є потенційно небезпечні об'єкти у вигляді автозаправних та газозаправних станцій.

В громаді веде системні спостереження за станом довкілля метеостанція Сновськ.

В центрі міста Сновськ встановлена станція моніторингу повітря.

Стан атмосферного повітря

Як засвідчують дані державної статистики територія Сновської громади належить до відносно благополучних в сенсі рівня його забруднення. Після значного збільшення рівня забруднення на початку двохтисячних років далі в громаді спостерігалось зменшення цього показника. На жаль, зміни в підходах до розрахунків статистики не дають можливості простежити наступні змін в 2021–2024 рр. Але очевидно, що показники по громаді кращі, ніж по області в цілому¹.

Що це дійсно так підтверджують інші дані – щодо щільності викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел забруднення.

Таблиця 2.1. Динаміка викидів забруднюючих речовин до атмосферного повітря від стаціонарних джерел забруднення, тон

Територія/роки	2000	2005	2010	2015	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Чернігівська область	20164	37538	47388	33909	27434	20888	22973	15033	14908	14543
Корюківський район							1,315	1,093	1,763	0,994
Щорський/Сновський район/ Сновська МТГ	119	310	277	70	164	66	Даних немає	Даних немає	Даних немає	Даних немає

Таблиця 2.2. Щільність викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел забруднення (тон на км кв.)

	2000	2005	2010	2015	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Чернігівська область	0,6	1,2	1,5	1,1	0,9	0,7	0,72	0,47	0,47	0,45
Сновський район/Сновська МТГ	0,118	0,2	0,2	0,1	0,164	0,066	Даних немає	Даних немає	Даних немає	Даних немає

¹ Доповідь про стан навколишнього природного середовища в Чернігівській області за 2024 рік

Таблиця 2.3. Викиди забруднюючих речовин та діоксиду вуглецю до атмосферного повітря стаціонарними джерелами забруднення за видами забруднюючих речовин у 2020 р., тон

	Обсяги викидів забруднюючих речовин, всього	У тому числі						Крім того викиди діоксиду вуглецю, тис. т
		Діоксиду сірки	Оксидів азоту	Оксиду вуглецю	Метану	Неметанових летких органічних сполук	Сажі	
Чернігівська область	20888	1978	2315	2013	7941	1378	59	1366,00
Сновський район/ Сновська МТГ	66	2	4	6	23	21	0	2,1

Основні забруднювачі атмосферного повітря в громаді: сільськогосподарські підприємства, автомобільний транспорт, приватні садиби. До цього додався вплив російсько-української війни у вигляді забруднення повітря продуктами горіння, детонування авіабомб, ракет.

Однією з основних причин забруднення атмосферного повітря є: застарілі технології та устаткування, на базі яких функціонують підприємства, і які не в змозі забезпечити дотримання встановлених законодавством нормативів граничнодопустимих викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря.

Проте, на даний час, основним забруднювачем залишається автотранспорт. У відпрацьованих газах автомобільних двигунів налічується біля 100 різних компонентів, більшість з яких токсичні.

Найбільше обсягів викидів забруднюючих речовин на території Сновської МТГ припадає на території вздовж автомобільної дороги державного значення Р-83 на ділянці Городня-Сновськ-Березне. А також, значне забруднення атмосферного повітря відбувається в центральній частині м. Сновськ, оскільки на даній території спостерігається найбільше скупчення автомобілів і найбільш інтенсивний рух транспорту.

Великий обсяг викидів від автотранспорту пояснюється, насамперед, збільшенням кількості приватного автотранспорту, експлуатацією технічно-застарілого автомобільного парку, використанням палива низької якості, аварійним станом доріг.

Щодо впливу на якість повітря на території громади підприємств сусідніх регіонів, то можливо вважати цей вплив малоімовірним, так як їх підприємствами здійснюються незначні викиди та на шляху їх перенесення протікає р.Снов зі смугами зелених насаджень на берегах, які відіграють значну роль у поглинанні забруднюючих речовин.

Вплив природних метеорологічних чинників – температурної інверсії та туманів, вирізняється сезонністю. Приземна інверсія найчастіше спостерігається у квітні-жовтні. Вплив туманів найбільше проявляється у осінньо-зимовий період. Якщо в цей період додається спалювання рослинних решток, викорис-

тання неякісного палива для грубок, лісові пожежі, то накопичені шкідливі речовини можуть визивати погіршення здоров'я населення.

Сновська громада у межах програми EGAP, яка впроваджується Фондом Східна Європа в партнерстві з Міністерством цифрової трансформації України за підтримки Швейцарії, отримала станцію для здійснення громадського моніторингу якості повітря. Пристрій, який цілодобово надає показники, що доступні онлайн, встановлено на будівлі в центрі міста. Велика частина проблем зі здоров'ям виникає через забруднення повітря пилом або небезпечними речовинами. Особливо це стосується людей, які мають схильність до алергій та захворювань органів дихання.

Встановлена станція дозволяє:

- Оперативно та зручно жителям громади отримувати інформацію щодо підвищення рівня забруднення повітря.
- Забезпечено вільний доступ до даних щодо вмісту пилу в повітрі, температури, відносної вологості, атмосферного тиску та інших показників, що є актуальним як для жителів громади, так і науковців.
- Прогноз можливих періодів підвищення рівня загрози для здоров'я населення для завчасного реагування на них.
- Завдяки зібраним та проаналізованим показникам є можливість ухвалювати необхідні екологічні рішення та виконувати сучасні енергоощадні проекти.

Дані про вміст пилу в атмосфері, температуру та вологість повітря, атмосферний тиск та інші актуальні показники доступні [за посиланням](#).

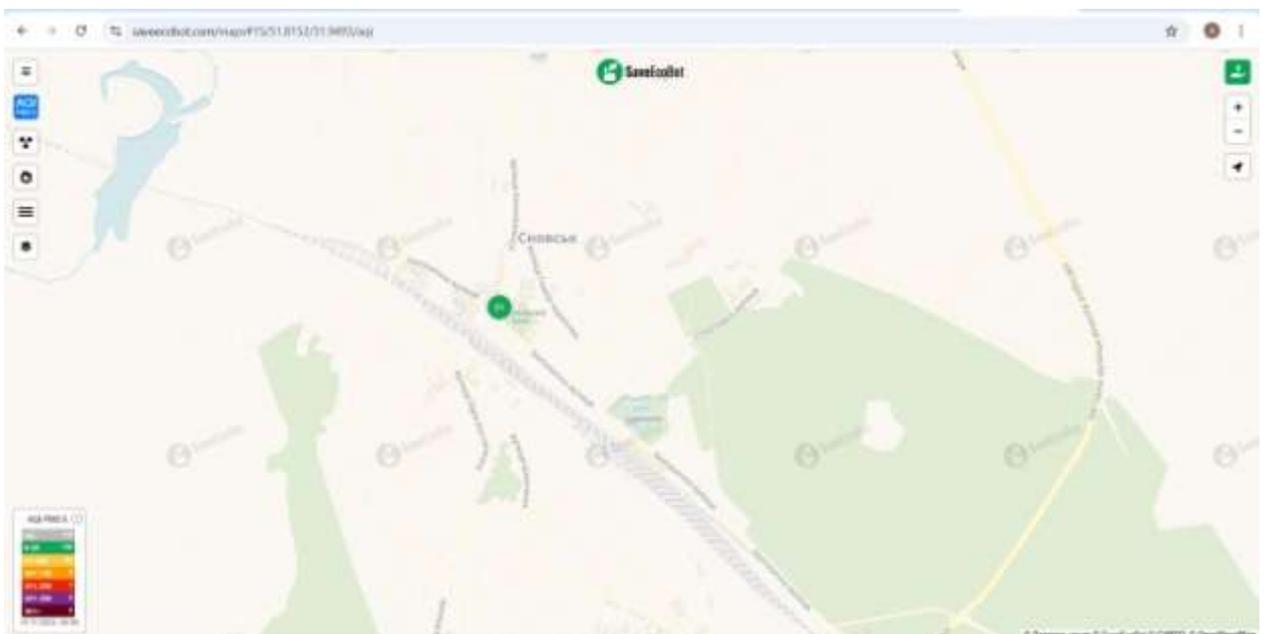

Рисунок 2.3. Дані станції моніторингу повітря станом на 14.11.2025

Радіаційний стан.

Згідно Постанови Кабінету міністрів України від 23. 07. 1991 р. № 106 та від 29.08.1994 р. № 600, територія громади не входить у перелік територій, забруднених у результаті аварії на ЧАЕС.

Метеостанція Сновськ – одна з небагатьох, яка веде спостереження за радіоактивним забрудненням природного середовища за розгорнутою програмою: вимірювання потужності експозиційної дози гамма-випромінення, відбирання проб повітряних аерозолів та атмосферних випадань.

У 2021 р. встановлено цифровий вимірювач атмосферного тиску БАР, 2023 р. – ультразвуковий вимірювач швидкості та напрямку вітру.

За даними спостережень, радіаційний стан приземного шару повітря у 2024 році був стабільним. Показники радіоактивного забруднення знаходились у межах багаторічних коливань. Узагальнені дані спостережень наведені у таблиці.

Радіоактивне забруднення приземного шару атмосфери у 2024 р.

Пункт спостереження	Концентрація у приземному шарі повітря			Щільність випадань з атмосфери		
	Сумарна бета- активність	Цезій-137	Стронцій-90	Сумарна бета- активність	Цезій-137	Стронцій-90
	мкБк/м ²	мкБк/м ³	мкБк/м ³	Бк/м ² за добу	Бк/м ² за рік	Бк/м ² за рік
м. Сновськ	73	0,8	0,1	1,6	7,1	1,07
м. Чернігів	-	-	-	1,6	2,4*	0,44*

* - об'єднана проба - Північно-східна зона (Чернігів, Суми, Глухів)

Екологічна ситуація. Як зазначається в Доповіді про стан навколишнього природного середовища в Чернігівській області за 2024 рік з початком війни за незалежність України під час бойових дій вивільняються в атмосферу продукти хімічної реакції, що спричинені вибухами, детонацією ракет та снарядів. Водночас рашисти обстрілюють нафтобази, промислові підприємства, які використовують у своїй діяльності різні хімічні речовини. А це також десятки тисяч тон вивільнених в атмосферу шкідливих речовин. Очевидно, що це новий фактор, що суттєво впливає на стан атмосферного повітря.

Програма передбачає ремонт доріг, розвиток громадського транспорту, інформаційно-просвітницьку роботу, що сприятиме зменшенню викидів в атмосферне повітря.

Ймовірний майбутній розвиток, якщо Програма не буде затверджена

Якість атмосферного повітря визначається як один з важливих індикаторів стійкого екологічного розвитку громади. У майбутньому, зі збільшенням кількості житлової забудови й підприємств виробничо-комунального сектору без належної системи споруд і мереж тепло-, газопостачання громади, без оптимізації розміщення нових суб'єктів виробничої діяльності з урахуванням екологічних вимог рівень забруднення атмосферного повітря, швидше за все, матиме тенденцію зростання.

У випадку, якщо Програма не буде затверджена, якісні показники стану атмосферного повітря й надалі не в повній мірі відповідатимуть нормативним показникам, що призведе до зниження якості екологічних показників стану довкілля в цілому та погіршення санітарно-гігієнічних умов проживання населення.

Окрім того, якщо Програма не буде впроваджена, а основні цілі щодо покращення якості дорожнього покриття й дорожньої інфраструктури доріг місцевого й регіонального значення, не будуть реалізовані, негативний вплив транспорту на атмосферне повітря та здоров'я населення буде зростати, що в подальшому призведе до зниження рівня комфортності проживання та погіршення загального стану довкілля.

Стан водних ресурсів

Територія Сновської громади належить до Поліської гідрологічної області – це східна частина гідрологічної зони надмірної водності. Всі річки належать до рівнинного типу, для них характерне мішане живлення з переважанням снігового.

Сновська громада розташована в межах басейна Дніпра, а найбільша річка на її території – Снов (права й найбільша притока Десни), що відноситься до категорії середніх. Русло сильно звивисте. Заплава місцями заболочена. Протягом близько 20 км річкою проходить кордон України та рф. Снов використовується для водного туризму, рекреації, риболовлі, заготівлі сіна, випасу худоби та домашньої птиці.

Також на території громади багато малих річок – приток Снову. Праві: Клюс, Ірпа, Трубіж, Цята, Тетива, Холодниця, Мостище, Смяч, Крюків. Ліві: Стратива, Ракужа, Блешенка, Ревна, Хмелинка, Єлінка, Ількуча, Турчанка, Бреч, Домна, Бігач. Всього за результатами інвентаризації водних об'єктів Чернігівської області (2021 р.) на території Сновської територіальної громади протікає 19 річок та струмків, а також 16 штучних водних об'єктів (ставків).

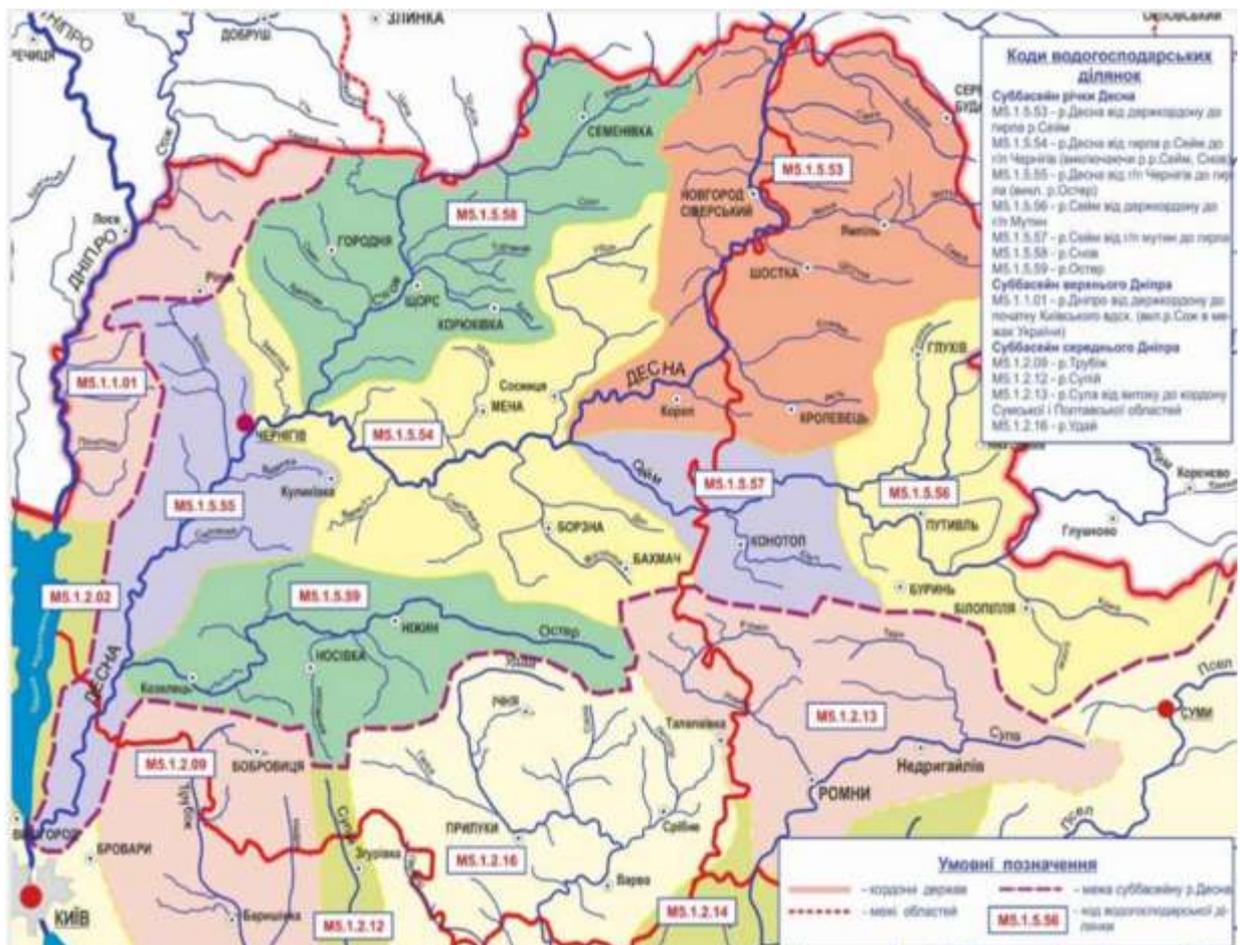

Рисунок 2.4. Гідрографічне та водогосподарське районування басейну р. Десна

На даний час на території Сновської МТГ зберігається досить напружена ситуація з водокористуванням та охороною поверхневих вод.

Поверхневі води представлені акваторією р. Снов та її невеликими притоками. Вода р. Снов відноситься до гідрокарбонатно-кальцієвого класу; жорсткість її складає 7,5 мг-екв/л, загальна мінералізація – 670 мг/л (середні дані).

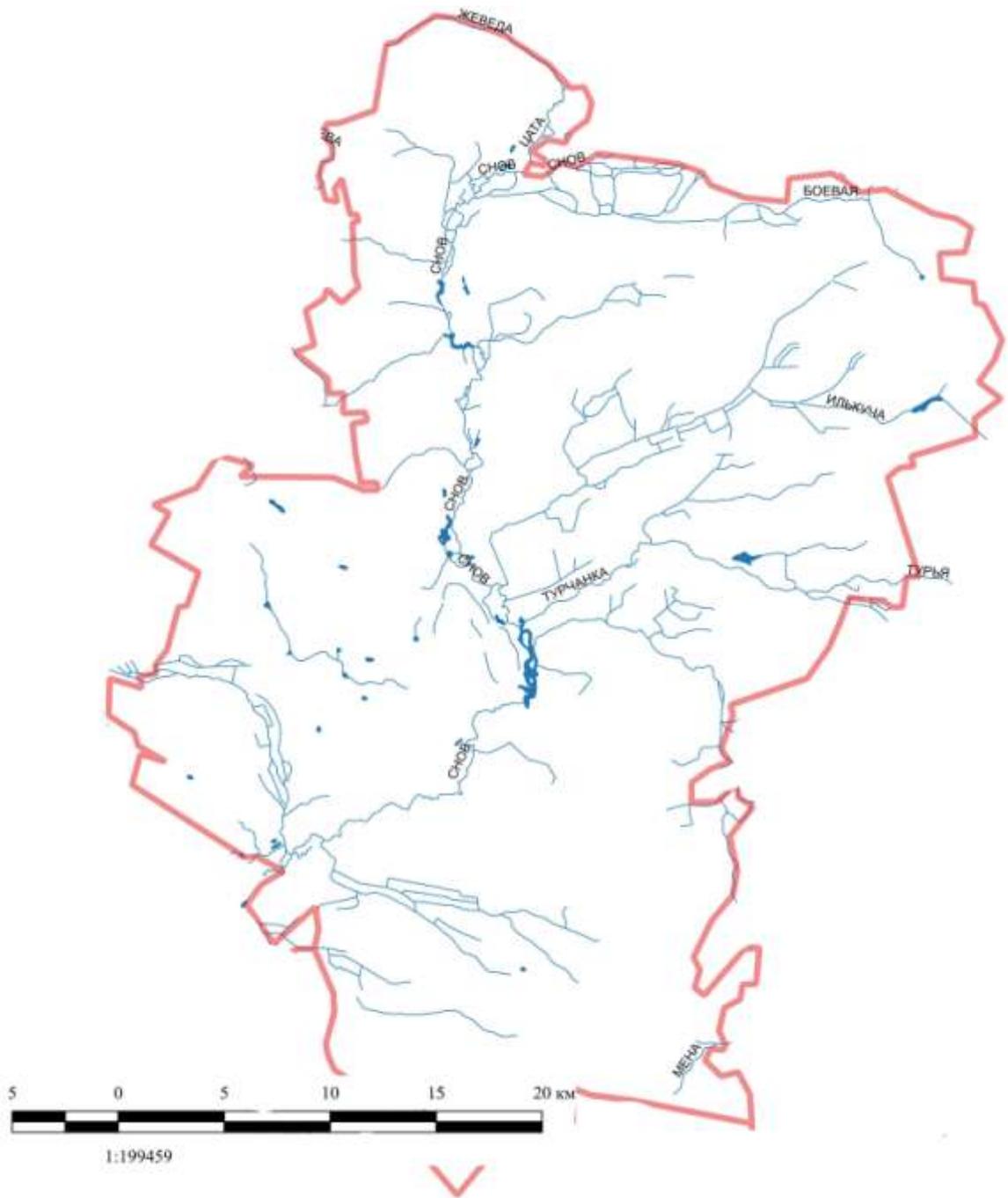

Рис. 2.5. Гідрологія території Сновської громади

Річка Снов знаходиться в незадовільному гідрологічному, гідробіологічному й санітарному стані, особливо на ділянках, де індивідуальна забудова досить щільно прилягає до русла, а також замулена, на окремих ділянках заросла високою водяною рослинністю.

Причиною незадовільного стану поверхневих вод є значне захарщення берегів і водного дзеркала річок сміттям і господарсько-побутовими відходами, а також випадки самовільного будівництва в межах прибережних захисних смуг, розміщення об'єктів господарської діяльності, житлової забудови, розорювання земельних ділянок у межах водоохоронних зон і прибережних захисних смуг.

Погіршення гідрохімічного стану р. Снов пов'язано також із значним постійним антропогенним впливом міста Сновськ. Щорічно в літній та осінній періоди внаслідок скиду великої кількості забруднених зливових вод у р. Снов, фіксується зниження розчиненого кисню до критичного рівня, що спричиняє загибель водних живих організмів. На теперішній час ефективної системи відведення дощових вод не має.

Інформація щодо проведення лабораторного контролю якості питної води та поверхневих водойм за 7 місяців 2025 року, проведеного лабораторією Сновського відділення Корюківського МРВ ДУ «Чернігівський ОЦКПХ МОЗ України» наведена нижче.

Централізоване водопостачання

1. Досліджено проб за мікробіологічними показниками – 55 проби, з них не відповідає вимогам ДСанПіНу 2.2.4.171-10 «Гігієнічні вимоги до питної води, призначеної для споживання людиною» - 12 проб, відсоток відхилень від норми – 21,8%.

2. Досліджено проб за санітарно-хімічними показниками – 56 проб, з них не відповідає вимогам ДСанПіНу 2.2.4.171-10 «Гігієнічні вимоги до питної води, призначеної для споживання людиною» - 12 проб, відсоток відхилень від норми – 21,4%.

Не відповідність нормам спостерігалась в сільських водопроводах Суничного, Старих Борових, Нових Борович, Заріччя.

Децентралізоване водопостачання

1. Досліджено проб за мікробіологічними показниками – 17 проб, з них не відповідає вимогам ДСанПіНу 2.2.4.171-10 «Гігієнічні вимоги до питної води, призначеної для споживання людиною» - 6 проб, відсоток відхилень від норми – 35,3%.

2. Досліджено проб за санітарно-хімічними показниками – 28 проб, з них не відповідає вимогам ДСанПіНу 2.2.4.171-10 «Гігієнічні вимоги до питної води, призначеної для споживання людиною» - 8 проб, відсоток відхилень від норми – 28,6%.

Вода поверхневих водойм

1. Досліджено проб за мікробіологічними показниками – 2 проби, які відповідають санітарним вимогам.

2. Досліджено проб за санітарно-хімічними показниками – 1 проба, яка відповідає санітарним нормам.

За даними досліджень лабораторії Сновського відділення Корюківського МРВ ДУ «Чернігівський ОЦКПХ МОЗ України» води р.Снов значення загальної жорсткості протягом декількох років коливається в межах 2.0-3.9 мг екв/м³, мінералізація 470-538 мг/м³.

Дослідження якості питної води, яка надається населенню міста Сновськ ПАТ «Укрзалізниця», проводиться Вимірювальною аналітичною лабораторією філії «Центр будівельно-монтажних робіт і експлуатації будівель і споруд ВСП «Київська дирекція» АТ «Українська залізниця» 1 раз на тиждень.

Програма передбачає заходи по відновленню водних об'єктів та прибережних смуг.

Сучасний стан водопровідно-каналізаційного господарства громади

Відведення атмосферних (дощових і талих) вод у Сновській МТГ в основному здійснюється поверхневим способом (по поверхні землі, рельєфу, по тальвегам балок), які скидаються в річку Снов. Забезпечення потреб Сновської МТГ у воді питної якості здійснюється централізованою системою водопостачання. Для потреб централізованого господарсько-питного водопостачання використовують воду з підземних водоносних горизонтів.

Не вся територія Сновської МТГ забезпечена централізованою системою водопостачання, тому для задоволення своїх потреб у воді деякі громадяни використовують колодязі.

Стан водозабірних басейнів річки Снов та джерел питного водопостачання задовільний, за виключенням періоду пропуску повені й сильних опадів.

На якість питної води, що подається населенню, негативно впливає стан джерел водозабору, технічний стан водопровідних споруд і мереж.

Основною проблемою водопровідно-каналізаційного господарства є фізичний знос та енергоємність об'єктів.

Основними завданнями в цьому напрямку є забезпечення відповідного санітарно-технічного стану та облаштування зон санітарної охорони джерел водопостачання, забезпечення водозабірних споруд необхідним комплексом очисних споруд. Ключовим питанням постає реконструкція очисних споруд, будівництво нових та капітальний ремонт існуючих водопровідних мереж.

Ймовірний майбутній розвиток, якщо Програма не буде затверджена

Відсутність достатньо розвиненої системи збору дощових вод і локальних очисних споруд у місцях їх випуску, неповне охоплення Сновської МТГ мережами господарсько-побутової каналізації спричинятимуть і надалі негативний вплив на якість поверхневих вод.

Щоб зменшити ризики негативного впливу шкідливих речовин на здоров'я населення потрібно забезпечити постачання питної води, що відповідає санітарно-гігієнічним нормам. Комунальним підприємством здійснюються роботи з виконання плану заходів щодо розвитку, реконструкції та переоснащення мереж і споруд системи централізованого водопостачання, що дає підстави припускати достатньо високий рівень забезпечення в майбутньому якісною питною водою й відсутності ризиків для здоров'я населення, що підключене до централізованої системи водопостачання.

Стан управління відходами

Протягом останнього десятиріччя в Україні продовжується прогресуюче накопичення відходів, не є винятком і Сновська міська територіальна громада. Розрив між прогресуючим накопиченням відходів і заходами, спрямованими на

запобігання їх утворенню загрожує не тільки поглибленням екологічної кризи, а й загостренням соціальної ситуації в цілому.

Сновська МТГ у сучасних умовах зіткнулась із труднощами, які стосуються управління ТПВ, основними з яких є:

- зміна морфології ТПВ зі збільшенням частки компонентів, які не піддаються процесам біологічного розкладання;
- низька інноваційно-інвестиційна активність суб'єктів господарської діяльності у сфері управління ТПВ;
- низький рівень участі мешканців у сфері управління ТПВ, що знижує рівень роздільного збору відходів.

Утворювачами відходів на території Сновської МТГ є: населення, промислові й комунальні підприємства, установи та організації різних форм власності.

На території Сновської МТГ розміщений 36 паспортизованих сміттєзвалищ.

Збір і вивезення сміття на території громади проводиться комунальним підприємством «Сновська ЖЕД» за затвердженим графіком. Послугою з вивезення твердих побутових відходів охоплено 36,6 % домогосподарств Сновської громади. Загальна кількість домогосподарств, що уклали договори з підприємством становить 76 % від кількості міського населення.

63,4 % домогосподарств Сновської громади не мають можливості скористатися даною послугою. Це мешканці всіх сільських населених пунктів, територія яких не охоплена послугою з вивезення ТПВ з причин великої відстані від центру громади, через що зношена спецтехніка КП «Сновська ЖЕД» не в змозі туди доїхати. Вивіз сміття в сільських населених пунктах відбувається власними силами жителів або транспортом приватних підприємців на санкціоновані сміттєзвалища, які є у кожному старостаті.

Серйозною залишається проблема стихійних звалищ на території Сновської МТГ. Стихійні сміттєзвалища організовуються населенням, в основному, на околицях населених пунктів, де відсутні дороги з твердим покриттям, наявні локальні природні пониження. Локальні скупчення побутового сміття спостерігаються на високих прибережних схилах у тих місцях, де вище від рівня схилів розміщена забудова. На окремих ділянках спостерігається накопичення будівельного сміття в перемішку з ґрунтом. Негативним явищем є засмічення невеликих струмків органічними рештками (бур'янами), які залишаються після збирання врожаю, а також перегноем, напіврідким курячим послідом.

Програма по удосконаленню послуги «Управління твердими побутовими відходами в Сновській МТГ» на 2024 – 2028 роки - це комплекс взаємопов'язаних та узгоджених заходів: організаційних, технологічних, технічних, екологічних, санітарно - гігієнічних, фінансово - економічних, соціальних, інформаційних, виховних, спрямованих на розв'язання проблем у сфері управління відходами в Сновській МТГ.

Ця Програма спрямована на поліпшення стану благоустрою населених пунктів, охорони навколишнього природного середовища, санітарного та епі-

деміологічного благополуччя населення, створення умов для залучення коштів бюджетів усіх рівнів, інвестиційних та кредитних ресурсів, міжнародно – технічної допомоги.

Після затвердження Регіонального плану управління відходами Чернігівської області до 2033 року Програма по удосконаленню послуги «Управління твердими побутовими відходами в Сновській МТГ» на 2024 – 2028 роки буде приведена у відповідність Регіональному плану та буде проведено стратегічну екологічну оцінку її.

В громаді проходять просвітницькі кампанії, кампанії по приведенню довілля до належного стану (прибирання) за участі громадських організацій та активістів.

Інформація про просвітницьку роботу щодо поводження з твердими побутовими відходами.

Зкладами освіти у 2025 році були проведені екологічні заходи з підвищення обізнаності по управлінню відходами, відповідно до пунктів 16-20 Національного плану управління відходами до 2030 року, а саме:

- екологічний захід «Поводження з побутовими відходами» (Тур'янський ліцей),
- віртуальна екскурсія «Скарб на смітнику» (Тихоновичський ліцей),
- фотоколаж «Ні! Стихійним сміттєзвалищам!» (Великощимельська гімназія),
- урок-практикум «П'ять «сходинок» поводження з відходами» (Сновський ліцей №2),
- урок з технологій у швейному коворкінгу «Лагодження одягу, виготовлення побутових дрібничок, що вийшли з ужитку» (Сновський ліцей №1),
- екологічна бесіда «Життя без сміття» (Сновська початкова школа),
- позакласний захід для учнів 9-11 класу «Сучасні технології переробки паперу і текстиля»,
- екологічна акція «Збір батарейок» (заклади освіти).

Серед просвітницьких заходів проводяться роз'яснення щодо зменшення сміття, що потрапляють на полігон, необхідність компостування органічних відходів, повторного використання речей та інше.

Планується поступове впровадження роздільного збирання сміття і передача його на переробку.

Об'єкти управління відходами на території громади плануються з урахуванням проєкту Регіонального плану управління відходами Чернігівської області до 2033 року

Ймовірний майбутній розвиток, якщо Програма не буде затверджена

Існуюча тенденція щодо загальних обсягів утворених відходів більш ймовірно не матиме різких коливань найближчим часом, але в довготривалій

перспективі матиме поступове зростання, тому впровадження ефективної системи поводження з відходами є вкрай необхідним. Накопичення обсягів відходів в довкіллі без належного їх утримання в місцях збору відходів, відсутність дієвої системи вилучення вторинних ресурсів і сучасного підприємства з переробки ТПВ, утворення стихійних звалищ створює ризики негативного впливу на здоров'я населення. Розвиток системи поводження з відходами є одним із пріоритетних завдань органів у сфері охорони навколишнього природного середовища. Упровадження Програми забезпечить досягнення екологічних стандартів у сфері поводження з відходами на місцевому рівні.

Ґрунти та земельні ресурси

На території громади нараховується 81 вид ґрунтів. Найбільш поширеними є дерново-підзолисті ґрунти та дернові, опідзолені переважно на лесових породах, є лучні та черноземно-лучні ґрунти. Значні площі також під торфовищами низинними та торфово-болотними ґрунтами. Природна родючість цих ґрунтів відносно низька, особливо піщаних та глинисто-піщаних відмін. Для використання в сільському господарстві такі ґрунти потребують осушення та внесення добрив. Середній бал родючості земель по громаді – 35 одиниць.

Рисунок 2.6. Структура ґрунтів на теренах Сновської громади ³

Висока мозаїчність, низька буферність ґрунтів обумовлюють низьку стійкість ґрунтового покриву до розвитку деградаційних процесів. Значної екологічної шкоди земельні ресурси зазнають через забруднення ґрунтів важкими металами, пестицидами та мінеральними добривами. За інформацією 2022 р. в області нараховується 7,9 тис. га деградованих, малопродуктивних та техноген-

³ <https://superagronom.com/karty/karta-gruntiv-ukrainy#w24>

нозабруднених земель. Даних щодо консервації деградованих та малопродуктивних земель в Чернігівській області, й відповідно – в Сновській громаді, немає⁴. Збереження, відтворення та раціональне використання родючості ґрунтів – основна умовою забезпечення стабільного розвитку сільського господарства, розширення його виробництва.

Структура земельного фонду. Сільське та лісове господарство – основні чинники антропогенного впливу на земельні ресурси громади. Загальна площа земельних ресурсів громади становить 128293 га, з якої 71949 (або 56,1%) становлять землі сільськогосподарського призначення. Землі лісогосподарського призначення – 42209 (32,9%). Значний масив заболочених земель – 9921 (7,7%). Основна частина земель сільськогосподарського призначення – це рілля 31,7% від загального обсягу земель, а решта – це розлогі сіножаті та пасовища. Тобто наявне співвідношення дуже комфортне для проживання, на території Сновської громади – величезні площі для рекреації.

До переліку небезпечних процесів, найбільш розвинутих у межах Сновської МТГ, відносяться: підтоплення й продовження розвитку процесів підняття ґрунтових вод, локальне заболочення, а також ерозійні процеси. На території Сновської МТГ фіксується сезонне підтоплення окремих ділянок на весні в період інтенсивного сніготанення та протягом року внаслідок випадіння надмірної кількості атмосферних опадів. Надходження до понижених ділянок зливових і ґрунтових вод з прилеглих територій призводить до проявів процесів підтоплення, а також утворення так званих «дошових ям».

Не правильне ведення землеробства: відсутність сівозміни, розорювання схилів (поздовжнє розорювання схилів, навіть невисоких, яке спричинює змивання частинок ґрунту) провокує площинну ерозію.

На схилах крутіше 8% розвивається лінійна ерозія (ріст ярів). Ерозійна діяльність проявляється найбільш інтенсивно під час сніготанення й літніх зливових дощів. Розмитий матеріал виноситься в річку Снов. Також інтенсифікація росту ярів відбувається в весняно-літній період. В ярах і балках з'являються нові й ростуть старі промоїни. По промоїнах відбувається перенос матеріалу, який частково відкладається в днищах, частково виноситься з ярів. По тальвегах балок наявні постійні й тимчасові водотоки.

Схили крутизною більше 15% небезпечні щодо виникнення зсувних і обвальних-осипних процесів.

⁴ Доповідь про стан навколишнього природного середовища в Чернігівській області за 2024 рік.

Всього на території громади станом на 2025 р. нараховувалося 38 власників та землекористувачів. За 9 місяців 2025 року укладено та поновлено 25 договорів оренди землі загальною площею 1142,38 га.

Через постійні обстріли прикордоння частина сільськогосподарських земель не обробляється, а саме: 4784 га в селах Ключи, Гута Студенецька, Єліне, Гірськ, Тихоновичі.

Серед питань, що потребують розв'язання:

- проведення інвентаризації земель з подальшим їх занесенням до електронної карти майбутнього геоінформаційного порталу (ГІС) громади;
- проведення нової нормативно-грошової оцінки земель (НГО) в межах населених пунктів громади – там, де цього вимагають терміни.

Об'єкти культурної спадщини. На території громади розташовані дві пам'ятки, що занесені до Реєстру пам'яток національного значення, обидві – археологічні на околицях с. Хотуничі, в сторону с. Петрівка.

В м. Сновськ у відмінному стані зберіглася історична споруда локомотивного депо. Приміщення досі використовується за своїм прямим призначенням, тобто – для ремонту залізничної техніки та, зокрема, паровозів. На території депо існує його музей, однак вхід до нього обмежений через режимність об'єкту.

В місті діє Сновський історичний музей (комунальна установа міської ради). Він має два відділи: історичний та будинок сім'ї залізничника (кін. ХІХ ст.). Останній – унікальна за станом збереження пам'ятка побуту залізничників зазначеного періоду. У музеї представлено предмети, що розповідають про перші поселення людини на території краю, народні промисли та ремесла, етнографічні особливості місцевості. Є унікальна колекція рушників Сновщини та зразки регіонального костюму. Створена нова експозиція, присвячена подіям сучасної російсько – української війни.

У селі Єліне до нападу РФ функціонував Музейно-меморіальний комплекс партизанської слави «Лісоград» як підрозділ Чернігівського обласного історичного музею ім. Василя Тарновського. Однак напад Росії та знищення села призвели до припинення його роботи.

У с. Кучинівка зберіглася хата Леоніда Тереховича, - талановитого місцевого поета – дисидента, на якій є меморіальна дошка. Однак вона не меморіалізована.

Окраса Сновщини – різьблені віконниці з наличниками та візерунками в дерев'яних будинках. Через модернізації приватних приміщень ця складова культурної спадщини тяжіє до зникнення. Зразком цікавої дерев'яної архітектури першої половини ХІХ століття є колишній клуб залізничників.

До унікального культурного надбання Сновщини належить місцева кухня, традиційний народний одяг, говірка та пісні – вони відрізняються колори-

том Полісся, а водночас – зберегли релікти доби Русі. Й через століття дійшли до сьогодення.

Матеріальні активи Сновської міської територіальної громади – основні фонди міської комунальної власності. Це економічні ресурси, до яких належать: земля, будинки, споруди, машини, дороги, матеріали, обладнання, тощо.

Щодо приміщень міської комунальної власності.

89 об'єктів знаходяться на балансі некомерційних комунальних підприємств (Сновський центр первинної медичної допомоги та Сновська центральна районна лікарня): лікувальні, адміністративні, фельдшерські пункти, гаражі, котельні, виробничі, господарські, інші приміщення).

Мережа закладів культури нараховує 21 приміщення будинків культури і сільських клубів; 10 будівель бібліотек; приміщення музею; приміщення музичної школи.

У міській комунальній власності перебуває трибуна стадіону на 940 посадочних місць.

Заклади освіти включають 2 дошкільні, 2 позашкільні та 11 загальні середні заклади.

В громаді значна кількість адміністративних приміщень: 20 адмінбудівель старостинських округів; 1 – Сновської міської ради та 1 – Центру надання адміністративних послуг.

Інші будівлі (господарські котельні, гаражі, вбиральні, тощо) налічують 145 об'єктів.

Протяжність доріг та вулиць міської комунальної власності становлять - 223,6 км.

На балансі Сновської міської ради та її юридичних осіб перебуває 97 одиниць техніки.

Ймовірний майбутній розвиток, якщо Програма не буде затверджена

Деградація земельних ресурсів обумовлена як природними факторами (екзогенними й гідро-метеорологічними), так і антропогенними (не ефективне використання містобудівного ресурсу, недостатній рівень виконання заходів з рекультивації порушених ділянок, не правильне ведення сільськогосподарського господарства тощо) факторами. Ця тенденція більш ймовірно залишиться такою і надалі в випадку, якщо не будуть прийняті належні заходи, які включені до Програми. Виконання необхідних заходів і раціональне використання земельних ресурсів є важливим фактором для сталого розвитку території Сновської МТГ.

Рослинний та тваринний світ, біорізноманіття, ландшафт

Згідно фізико-географічного районування територія Сновської громади знаходиться в межах області Чернігівського Полісся та відповідних його фізико-географічних районів. (Рис.2.4.)

За геоботанічним районуванням України територія Сновської МТГ входить до Щорсько–Семенівського району соснових зеленомохових лісів, евтрофних боліт Чернігівсько–Новгород–Сіверського (Східнополіського) округу дубово–соснових лісів Попіської підпровінції Східноєвропейської провінції в межах Європейської широколистянолісової області.

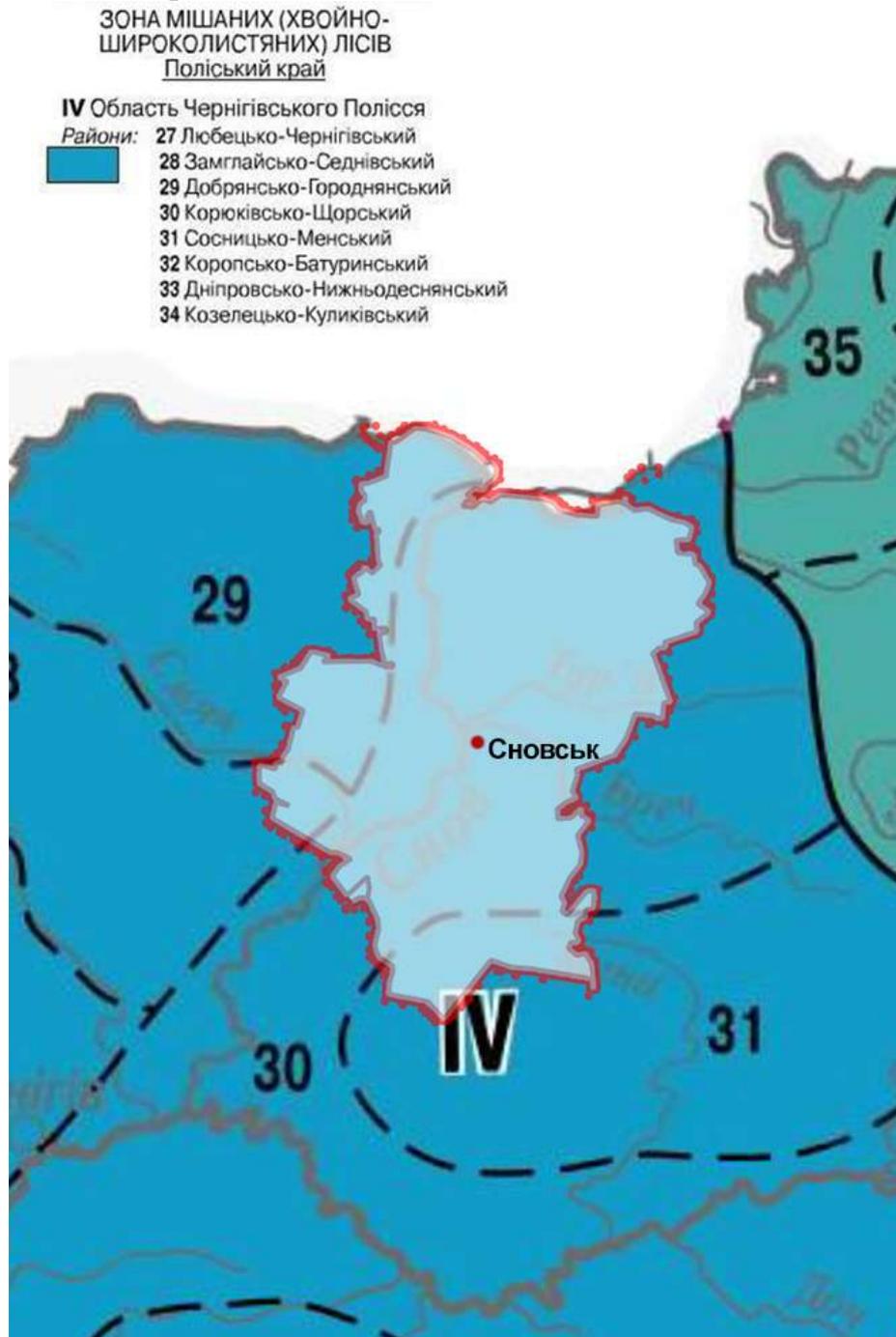

Рис. 2.7. Територія Сновської громади в системі фізико-географічного районування Чернігівської області

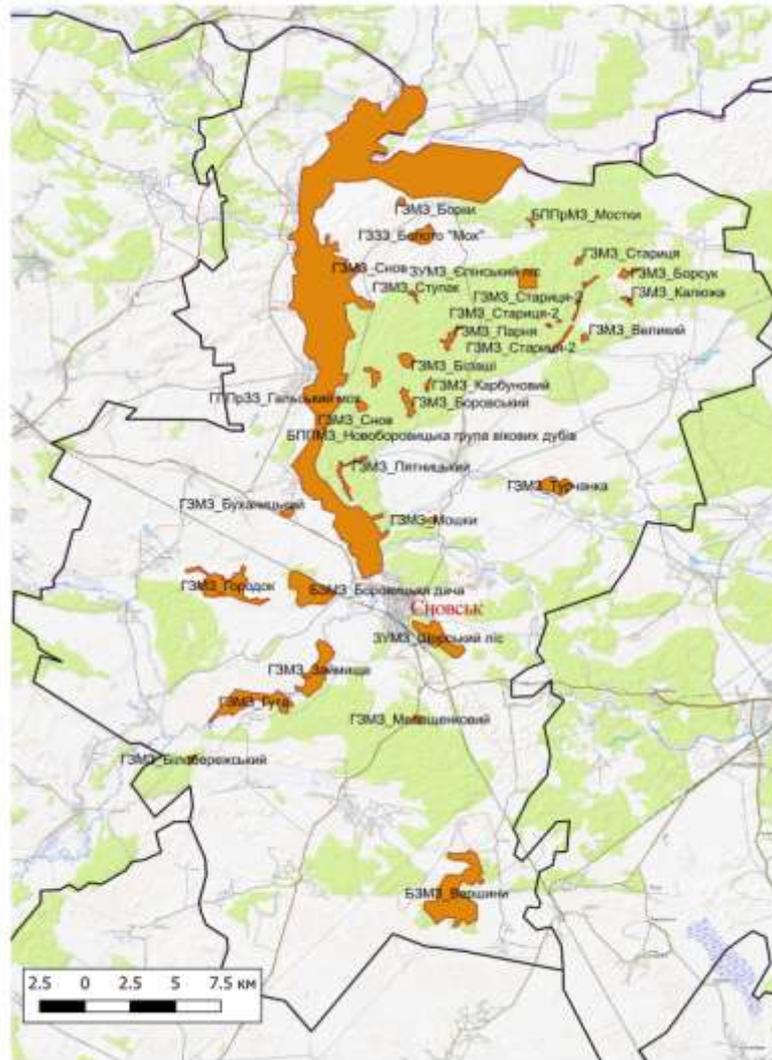
Лісові масиви. Лісові території становлять близько 33% площі громади, що вдвічі перевищує показник в цілому по Україні (по Чернігівській області – 21%, Україні – 16%). Переважають хвойні, насамперед, соснові ліси (понад половина площ). Є також широколистяні – насамперед, дубові, березові, менше – вільхові, осикові. Частина лісів – мішані. В лісах розташовані мисливські угіддя

(косуля, кабан, лось, заєць, лисиця, перната дичина), чималі площ дикої суниці, малини, чорниці, грибів. Всього в громаді лісових земель 39109 га, під чагарниками – 3102 га. Господарську діяльність на території Сновської громади веде ДП «Сновська агроліспосп» (Сновське районне дочірнє агролісогосподарське спеціалізоване підприємство – 16075 га) та ДП «Ліси України» (Корюківське лісове господарство, 24107 га). Зазначені підприємства також проводять роботи з відтворення лісів, що має на меті збереження їхніх площ.

Природно-заповідний фонд. Всього на території Сновської громади розташований 31 об'єкт природно-заповідного фонду (ПЗФ), тобто громада насичена такого роду територіями. Переважно йдеться про гідрологічні заказники, з яких два – загальнодержавного значення. Є також ботанічні пам'ятки природи місцевого значення. Площа земель ПЗФ на території Сновської громади складає 10812 га. Це 8,4 % від всіх земель громад, втім рекомендований показник – 15%, а в цілому по Чернігівській області він становить близько 8%.

Рис 2.8. Природно-заповідні території в межах Сновської громади

(БЗМЗ – ботанічні заказники місцевого значення; ГЗМЗ – гідрологічні заказники місцевого значення; ЗУМЗ – заповідні урочища місцевого значення; ГЗЗЗ – гідрологічні заказники загальнодержавного значення; ГППрЗЗ - гідрологічні пам'ятки природи загальнодержавного значення)

Територія Сновської громади має елементи регіональної екологічної мережі Чернігівської області, серед них - Сновська ключова територія національного значення та сполучні території різного статусу: національного (Дніпровсько-Сновсько-Сіверська), регіонального (Нижньо-Сновська, Верхньо-Брецька, Шаболтасівська) та місцевого (Слотська) (Рис.2.9.).

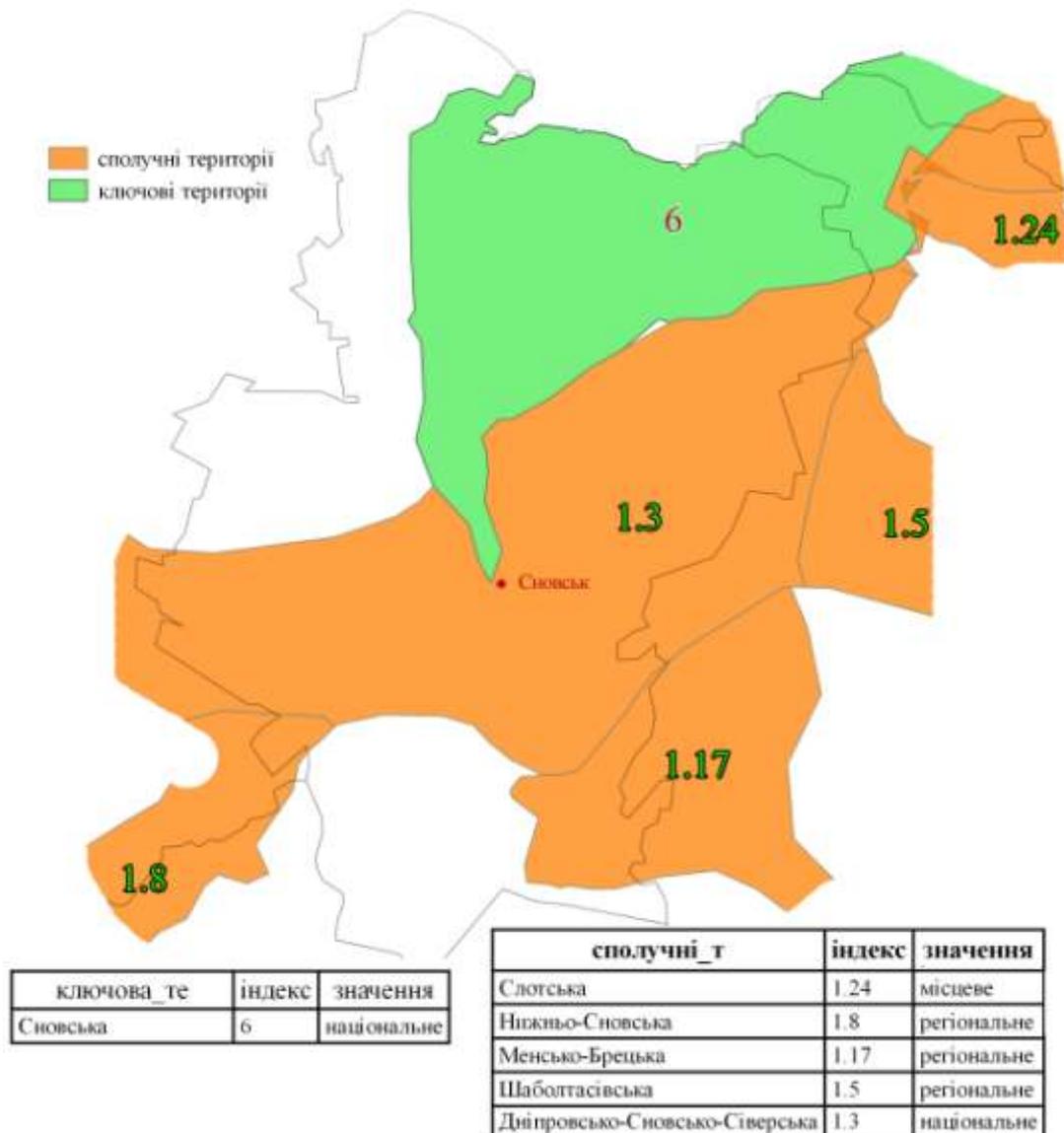

Рис.2.9. Територія Сновської громади в системі регіональної екомережі Чернігівської області

Сновська ключова територія представляє типовий бореальний комплекс Українського Полісся з переважанням середньовікових соснових лісів з домінуванням зелених і сфагнових мохів, осокових і осоково-сфагнових боліт. За характером рослинності та умовами місцезростання заплава р. Снову досить різноманітна: 35-40% території займають болота, 40-45% – різні типи лук, близько 5% – вільшняки, 10-15% – зарості лози. Решта площі припадає на заплавні озера, стариці й затоки з їх специфічною рослинністю.

У складі Сновської ключової території: болотні масиви в заплаві річки Снов і лісові масиви соснового й сосново-дубового лісу, що мають значення як осередки біорізноманіття, гідрологічне, ґрунтозахисне, оздоровче значення.

Дану територію репрезентує досить різноманітна фауна й флора, яка представлена багатьма видами, серед яких значна кількість червонокнижних та регіонально рідкісних (у цілому більше 30 видів судинних рослин).

Крім того, частково Сновська громада належить до престижної Смарагдової мережі Європи як територія особливого природоохоронного значення⁵. Йдеться про низку територій особливого природоохоронного значення, що визначають і зберігають різноманіття країн Євросоюзу, південної Європи, деяких африканських держав. Мета – виділити і взяти охорону місця проживання рідких видів тваринного й рослинного світу. Стосовно Сновської громади йдеться про пойму річки Снов, об'єкт UA UA0000232 Dolyna Snovu.

У цілому територія являє собою досить збережені природні комплекси Лівобережного Полісся, є цінною й репрезентативною з наукової, господарської та рекреаційної точки зору.

Корисні копалини. Сновська громада не належить до територій із потужною мінерально-сировинною базою. За даними державного науково-виробничого підприємства «Державний інформаційний геологічний фонд України» є родовища горючих корисних копалин (група «тверді корисні копалини») – торфу (не розробляються). Зазначені родовища знаходяться на балансі Державної служби геології та надр України. Також є родовища, що належать до неметалевих корисних копалин (група «будівельні корисні копалини»): цегельно-черепична сировина (глина), пісок.

Кліматичні умови. Сновська громада розташована в зоні помірно-континентального клімату з достатньою зволоженістю. Це західна частина Східно-Європейської території, частина природно-географічного українського Полісся. Переважають західні та північно-західні вітри з Атлантики. Найбільше опадів буває в червні – липні.

Середньорічна кількість опадів – 603 мм на рік, у тому числі в теплий період – 394 мм. Такі обсяги сприятливі для розвитку сільського господарства. Відносна вологість повітря буває максимальною в зимовий період та становить 81 – 87%.

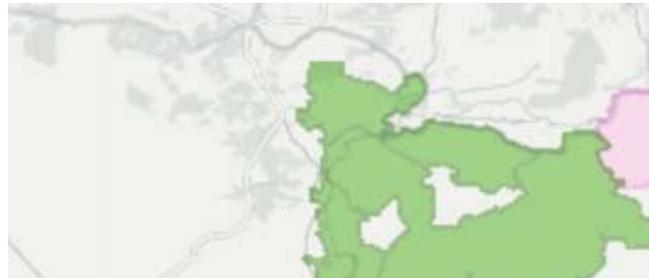
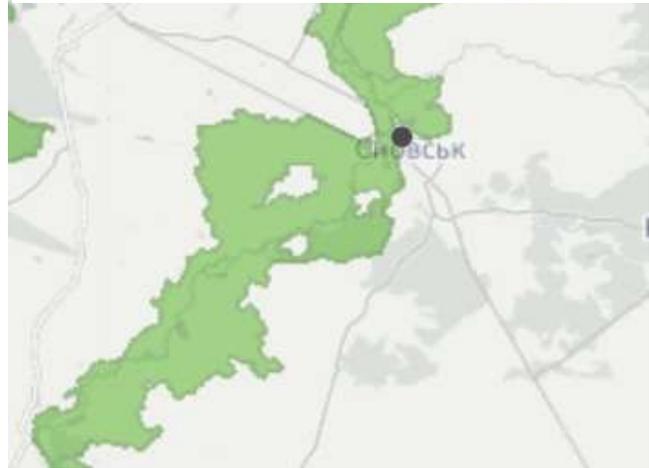

Рисунок 2.10. Смарагдова мережа на території Сновської громади

не
Схід
ких
під
кіс-
ного
ма-

со-
ліс-
ною
кре-

до
ни-

⁵ <https://emerald.eea.europa.eu/>

Середньорічна температура повітря $+7,9^{\circ}\text{C}$. Середня температура повітря липня становить $+20,3^{\circ}\text{C}$, січня « $-4,4$ » $^{\circ}\text{C}$. Зимовий період стає коротшим, м'якший, з частими відлигами. Висота снігового покриву в окремі роки досягала 30-43 см.

Абсолютний максимум температури повітря становить $+39,5$, абсолютний мінімум « $-36,9$ ».

Період із середньодобовою температурою повітря вище 10°C становить 160 днів. Водночас на рік припадає приблизно 101 день, коли середньодобова температура повітря знижується до 0°C і нижче.

При цьому температура повітря за період з 1991 по 2019 р. значно підвищилась. В результаті календарні зима (грудень 2019 – лютий 2020 р.) та осінь 2020 р. були найтеплішими за всю історію спостережень. Ситуація повторилася у 2022 та у 2023 рр. Одночасно гідротермічний коефіцієнт (ГТК) зволоженості вегетаційного періоду зменшився від 1,8 (надмірна вологість) до 1,1 (недостатня вологість), а в 2020 р. він становив 0,6–0,9 (слабка посуха). Тобто поліський регіон, до якого належить Сновська громада, з зони надмірної вологості перейшов у зону недостатньої вологості.

У 2024 році на Чернігівщині спостерігалися значні кліматичні зміни, зокрема, аномально тепла друга декада вересня та зміни у температурному режимі і кількості опадів протягом року.

Друга декада вересня 2024 року була найтеплішою за останні 80 років спостережень, з відхиленням від норми на $5,5$ градуса, у квітні спостерігалися коливання температур: охолодження поверхні ґрунту вночі до 0°C - мінус 4°C , а в найтепліші дні - нагрівання до плюс $38-39^{\circ}\text{C}$.

Протягом року спостерігалися опади різної кількості та інтенсивності, з коливаннями від 1 до 7 днів. Зокрема, в окремих районах Чернігівської області, добовий максимум опадів сягав 17-29 мм.

Запаси продуктивної вологи в орному шарі ґрунту під озимими культурами також зазнали змін протягом року.

Загалом, кліматичні зміни на Чернігівщині у 2024 році виражалися у підвищенні середньої температури, особливо у вересні, та значними коливаннями кількості та інтенсивності опадів⁶.

На території громади переважають західні, північно-західні та південно-західні вітри. Зимовою значний вплив становлять східні. Вітровий тиск становить біля 500 Па (в цілому по Україні відповідно до мапи вітрового тиску – від 400 до 600 Па).

Територія громади належить до першої кліматичної зони. Клімат на її теренах не знає значних територіальних коливань.

Стан здоров'я населення

⁶ Доповідь про стан навколишнього природного середовища в Чернігівській області за 2024 рік.

Здоров'я має важливе значення в житті кожної людини, становить ключовий аспект національної безпеки, визначає можливості досягнення індивідуального й суспільного добробуту й благополуччя, перспективи стійкого розвитку. Збільшення випадків тих чи інших хвороб можна пов'язати з забрудненням довкілля. Несприятливі екологічні умови проживання населення послаблюють імунну систему. Зменшується опір організму хронічним хворобам.

Останнім часом змінюється структура захворюваності й поширеності хвороб серед населення, що і полягає в підвищенні частки хвороб системи кровообігу, органів дихання, сечостатевої системи, ендокринної системи, а також онкологічних захворювань.

На основі систематизації статистичних даних і матеріалів в таблиці нижче наведені основні екологічні фактори, які сприяють розвитку деяких хвороб (таблиця 2.4.).

Таблиця 2.4. – Основні причини виникнення деяких хвороб

Види хвороб	Несприятливі фактори пов'язані з забрудненням навколишнього середовища
Онкологічні	Іонізуюче випромінювання, присутність канцерогенних речовин у воді, повітрі, продуктах харчування.
Серцево-судинні, нервової, кровотворної та ендокринної систем	Загальна дія факторів забруднення навколишнього природного середовища
Хронічні органів дихання	Забруднення атмосферного повітря
Хронічні шлунково-кишкового тракту	Погана якість питної води та їжі
Кишкові інфекції, гепатит	Наявність збудників хвороб у питній воді або їжі
Грип, гострі респіраторні хвороби	Епідемії, скупченість населення
Вроджені аномалії	Загальна дія факторів забруднення навколишнього природного середовища, радіація

Станом на 01.10.2025 загальна кількість зареєстрованого населення в Сновській громаді за даними державної статистики становила 20 323 особи.

На території громади більшість населення працездатного віку, так триватиме період реалізації Програми; при цьому збільшуватиметься відсоток осіб непрацездатного віку.

Чисельність дітей та підлітків зменшується від старшого віку до молодшого, що є загрозовою тенденцією; крім того, кількість мешканців від 18 до 30 років значно менше, ніж можна було очікувати навіть за обставин зменшення народжуваності; отже – вони залишають громаду.

Наведені дані засвідчують стале скорочення дітей дошкільного та середньо шкільного віку в найближчі роки;

Основним фактором впливу стану довкілля на здоров'я населення є забруднення атмосферного повітря. Як зазначалось вище, основними забруднювачами повітря на території Сновської МТГ є ПАТ «Щорський завод продтоварів», ТОВ «Техсервіс», ТОВ «Астра», філія «Південно-Західна Залізниця» АТ «Укрзалізниця». Однак, головним забруднювачем атмосферного повітря в Сновській МТГ продовжує й надалі залишатися автотранспорт.

Суттєвим фактором впливу на здоров'я населення є якість питної води. Високою є ймовірність не відповідності якості води за бактеріологічними (санітарно-гігієнічними) показниками безпосередньо в розподільчій мережі. Ймовірно, що саме з негативним впливом водного фактору на здоров'я пов'язані показники захворюваності кишковими інфекціями.

Проблема накопичення, переробки й захоронення ТПВ на території Сновської МТГ вирішується незадовільно. На сьогодні основним способом видалення ТПВ є їх захоронення на Сновському сміттєзвалищі. Тривале накопичення ТПВ на звалищі призводить до виникнення непередбачуваних фізико-хімічних і біохімічних процесів, продуктами яких є чисельні токсичні хімічні сполуки в рідкому, твердому й газоподібному стані. Дані об'єкти є середовищем для розмноження комах і гризунів, які є збудниками й переносниками різних інфекційних захворювань, такі як лептоспіроз, сказ, енцефаліт, та ін.

Шум, інтенсивність якого зростає біля автомагістралей й залізниці, в районі автовокзалу і залізничного вокзалу, а також окремих промислових підприємств, впливає на нервову систему людини, заважає повноцінному відпочинку. Напружений ритм міського життя викликає психоневрологічні розлади й депресії, спричиняє зростання серцево-судинних хвороб і захворювань нервової системи. На відміну від сільських, жителі міста більше схильні до гіподинамії.

З метою покращення якості діагностики та лікування пацієнтів придбано високотехнологічне медичне обладнання. Понад 2,25 млн грн з бюджету громади було направлено на придбання системи рентгенівської діагностичної мобільної, яка вкрай необхідна для надання медичної допомоги. Також було придбано медичний принтер сухого друку, авторефкератометр та лінзу до нього, апарат УЗД, 2 портативні апарати ШВЛ, 2 кисневих концентратори, 5 механічних ліжок, 10 кондиціонерів та інше.

За 9 місяців 2025 року померло 253, з них працездатного віку 51. За 9 місяців 2025 року показник загальної смертності населення складає 12,3 на 1 тис. населення, народжуваність – 1.4.

Приріст населення від'ємний – - 10,9 і має негативну динаміку.

Таблиця 2.5. Основними причинами смертності в працездатному віці за 9 місяців 2025 року є:

	9 місяців 2025	
	абс.ч	на 100 тис.
Хвороби системи кровообігу	18	208,8
Травми, отруєння та нещасні випадки	13	150,8
в т.ч. військовослужбовці	11	127,6
Злоякісні новоутворення	6	69,6
Хвороби органів травлення	10	116,0
в т.ч. цироз печінки	10	116,0
Хвороби органів дихання	2	23,2
Інфекційні та паразитарні хвороби	2	23,2
в т.ч. ВІЛ –інфекція	1	11,6
в т.ч. лептоспіроз	-	-
в т.ч. туберкульоз органів дихання	1	11,6
Всього	51	591,6

Найпоширеніші хвороби серед місцевих мешканців та мешканок – хвороби системи кровообігу та новоутворення.

Ймовірний майбутній розвиток, якщо Програма не буде впроваджена

Забруднення повітря, води, ґрунтів, шум є одними з чинників, які безпосередньо впливають на стан здоров'я людини. На даний момент на території Сновської МТГ присутні джерела забруднення навколишнього середовища, які в реалізації Програми мають зменшити свій кумулятивний шкідливий вплив, що є важливим фактором для сталого розвитку території громади. У результаті не впровадження Програми різні джерела шкідливих речовин спричинять і надалі негативний вплив.

3. ХАРАКТЕРИСТИКА СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, УМОВ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ ТА СТАНУ ЙОГО ЗДОРОВ'Я НА ТЕРИТОРІЯХ, ЯКІ ЙМОВІРНО ЗАЗНАЮТЬ ВПЛИВУ ПІД ЧАС ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОГРАМИ ЕКОНОМІЧНОГО І СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА 2026 РІК

Розвиток Сновської громади забезпечуватиме поєднання зусиль, що спрямовані на стимулювання її економічного зростання, з діяльністю, що покликана пом'якшити несприятливий вплив на навколишнє природне середовище. В Програмі визначено стратегічні пріоритети. У таблиці 3.1 наведено можливий вплив пріоритетів Програми на стан довкілля. Мовиться про території, що ймовірно відчують такий вплив, стосовно окремих компонентів довкілля: людина та здоров'я, кліматичні фактори, біорізноманіття та природно-заповідний фонд, ґрунти, поверхневі та підземні води, атмосферне повітря, образ ландшафту, шум, культурна та природна спадщини.

Таблиця 3.1 Вплив пріоритетів Програми розвитку Сновської міської територіальної громади на 2026 рік на компоненти навколишнього природного середовища

Пріоритети	Компоненти довкілля, що зазнають впливу									
	Людина та здоров'я	Біорізноманіття та ПЗФ	Ґрунт	Поверхневі та підземні води	Повітря	Образ ландшафту	Шум	Культурна та природна спадщина	Кліматичні фактори	
1. Згуртована спільнота динамічного розвитку людського капіталу										
1.1. Якісна освіта, забезпечення її інклюзивності	+	0	0	0	0	+	-	+	+	
1.2. Згуртована активна громада, що спирається на традиції Сновщини	+	0	0	0	0	+	-	+	+	
1.3. Доступні якісні послуги з охорони здоров'я та реабілітації	+	+	0	0	0	+	-	0	+	
1.4. Краще організація управління з використанням цифровізації	+	+	+	+	+	+	+	+	+	
2. Стійка відкрита до новітніх тенденцій технологічна економіка										
2.1. Підтримка підприємництва, фермерства, інших малих товаровиробників	0	0	0	0	0	+	-	+	0	
2.2. Планування просторового розвитку території та просування інвестиційної привабливості громади	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
3. Приваблива до життя громада з якісними та доступними послугами										

3.1.Кращий стан доріг та вулиць та супутньої інфраструктури	+	0	-	-	0	0	-	+	+
4. Безпечна, адаптована до змін клімату громада									
4.1.Створення безпечних умов для життєдіяльності в громаді	+	0	0	0	0	0	0	0	0
4.2.Запровадження енергозберігаючих технологій та відновлювальних джерел енергії	+	+	+	+	+	+	+	+	+
4.3.Адаптація до змін клімату та відновлення водних об'єктів	+	+	+	+	+	+	+	+	+

Оцінка представлена у трьох категоріях: (-) – негативний вплив, (0) – нейтральний вплив, (+) – позитивний вплив

Атмосферне повітря.

Програма передбачає проведення робіт із капітального ремонту, реконструкції, зокрема – термосанації будівель, доріг та транспортної інфраструктури в цілому, реконструкція очисних споруд, капітальний ремонт приміщень закладів освіти Сновської громади. Передбачено будівництво захисних споруд цивільного захисту населення – укриттів, в т.ч. – подвійного призначення. Внаслідок цього в місцях проведення ремонтно-будівельних заходів, ймовірно буде спостерігатись підвищення запиленості та загазованості атмосферного повітря, внаслідок скупчення будівельної техніки.

Програмою не передбачено будівництво нових виробничих потужностей чи нових об'єктів підвищеної небезпеки, що можуть спричинити викиди небезпечних забруднюючих речовин в атмосферне повітря.

Важливо зазначити, що в результаті реалізації проєктів Програми на території громади мають покращитися показники стану атмосферного повітря. До зменшення викидів CO₂ сприятимуть результати проєктів «Термосанація приміщень комунальної власності Сновської територіальної громади», а також «Запровадження використання сонячних батарей для електропостачання комунальних установ Сновської громади» (заходи 4.2). Позитивний вплив на якість атмосферного повітря очікується також від проєкту «Створити міні-паркові зони на території громади з елементами ландшафтного дизайну» (4.3)

Водні ресурси.

Ключові проєкти Програми розвитку Сновської громади, що впливатимуть на водні ресурси території, безпосередньо стосуються інженерної інфраструктури громади. Йдеться про проєкт: «Реконструкція очисних споруд в місті Сновськ Чернігівської області» (заходи 3.1). Проєкт дозволить покращити якість очистки стічних вод. Опосередковано на покращення якості поверхне-

вих та ґрунтових вод впливатимуть результати відновлення антропогенно змінених прибережних територій, (заходи 4.3.), адже дозволять зменшити не лише забруднення прилеглої до водойм території, а й дотичних поверхневих вод. В підсумку реалізація цих проєктів дозволить покращити системи водопостачання та водовідведення в громаді та мінімізувати наявні ризики для довкілля.

Земельні ресурси.

В рамках виконання завдання 2.2. Розробити документи містобудівного, просторового планування громади, землевпорядної документації передбачено розпочати реалізацію проєкту «Розробка комплексного плану просторового розвитку території Сновської громади». Зазначений проєкт передбачає розробку пакетів технічної документації, на підставі якою потім здійснюватиметься землекористування, зонування території, спорудження нових інфраструктурних об'єктів. Досягненню цієї ж мети покликаний сприяти інший проєкт «Виготовлення технічної документації з нормативно-грошової оцінки земель населених пунктів Сновської територіальної громади». Він спрямований на проведення нової нормативно-грошової оцінки земель населених пунктів громади. В цілому результати зазначених проєктів дозволять громаді покращити управління наявними земельними ресурсами, відповідно – контроль за їхнім використанням незалежно від форми власності чи суб'єкту оренди. Це стане основою для довгострокової екологічної безпеки території.

Позитивний ефект для земельних ресурсів також матиме проєкт «Створити міні-паркові зони на території громади з елементами ландшафтного дизайну» (завдання 4.3), адже він передбачає санацію території, на якій здійснюватиметься діяльність в його рамках по всій території громади, тобто – її земельних ресурсів. Локально досягненню цієї ж мети сприятиме проєкт «Очищення прибережних територій р. Снов по населеним пунктам Сновської громади» (завдання 4.3).

Відходи

Під час проведення будівельних та ремонтних робіт основний негативний наслідок для довкілля – утворення будівельних відходів.

Основними відходами, що створюватимуться під час будівельних робіт, будуть рештки старої цегли, бетону, деревини тощо. Фактичний обсяг таких відходів буде встановлено під час проектування відповідних об'єктів.

Крім цього, можливе утворення токсичних відходів ремонтних робіт – лакофарбових матеріалів, заповнювачів, тощо.

Передача забруднення в навколишнє природне середовище можлива із дощовими водами, коли внаслідок неналежного поводження з побутовим сміттям, воно змиватиметься на прилеглі території.

Для попередження такої загрози під час реконструкції будівлі необхідно уникнути складування будівельного сміття на проєктній ділянці, дотримуватися діючих вимог законодавства тощо.

Проблема збирання, накопичення, переробки ТПВ – одна з найгостріших. Її наслідок – забруднення навколишнього середовища побутовими відходами, пластиком, склом, папером. З огляду на те, що понад 50% ТПВ складають пакувальні матеріали, чи не найефективніший спосіб розв'язання цієї проблеми – роздільне збирання побутових відходів. Адже велику частину побутових відходів складають матеріали, які можна використовувати повторно або переробляти. Повторній переробці підлягають папір, скло, металеві та алюмінієві баки, текстиль, пластик, органічні відходи. Усі ці матеріали, отримані при сортуванні, знаходять попит з боку організацій, які займаються прийомом вторинної сировини.

Послугою з вивезення твердих побутових відходів охоплено 36,6% домогосподарств Сновської громади. Загальна кількість домогосподарств, що уклали договори з підприємством становить 76 % від кількості міського населення.

63,4 % домогосподарств Сновської громади не мають можливості скористатися даною послугою. Це мешканці сільських населених пунктів, територія яких не охоплена послугою з вивезення ТПВ з причин великої відстані від центру громади, через що зношена спецтехніка КП «Сновська ЖЕД» не в змозі туди доїхати. Вивіз сміття в сільських населених пунктах відбувається власними силами жителів або транспортом приватних підприємців на санкціоновані сміттєзвалища, які є у кожному старостаті. З метою покращання ситуації в громаді діє Програма по удосконаленню послуги «Управління твердими побутовими відходами в Сновській МТГ» на 2024 – 2028 роки. Програма передбачає заходи по впровадженню роздільного збору сміття та заходів, щодо зменшення потрапляння відходів на сміттєзвалища шляхом повторного використання, компостування тощо. Програма також передбачає реалізацію заходів щодо налагодження системи збору відходів; стимулювання укладення договорів із власниками нерухомості, придбання необхідної техніки та обладнання, облаштування спеціальних майданчиків та ін. В цілому заходи, що визначені в Програмі, в частині розвитку систем інженерної інфраструктури, поводження з відходами, передбачають впровадження сучасних технологій та відповідають загальносвітовим принципам охорони довкілля, що сприяє дотриманню міжнародних зобов'язань у цій сфері.

В рамках виконання Програми передбачено проєкти «Ліквідувати стихійні сміттєзвалища та розвивати систему централізованого збору, вивозу й утиліза-

ції ТПВ у селах» (завдання 3.2), «Стимулювання мешканців громади до відмови від спалювання органічних відходів та до боротьби з карантинними рослинами» (завдання 4.3).

Ландшафт

Тимчасові порушення ландшафту відбудуться під час ремонту доріг, водогонів та водовідведення, а також спорудження майданчиків для ТПВ. Втім вони мають бути усунуті під час завершення такого роду робіт.

В Програмі є заходи, що можуть містити зміни до ландшафту, а саме: «Створити міні-паркові зони на території громади з елементами ландшафтного дизайну», (завдання 4.3.). Ступінь втручання залежить від майбутніх концептуальних рішень. Тому будь-які зміни мають узгоджуватися з уповноваженими органами державної влади. В підсумку реалізація зазначених заходів має призвести до позитивних змін щодо існуючого ландшафту.

Природно-заповідний фонд

Завдання Програми розвитку Сновської МТГ на 2026 рік щодо охорони, утримання та розвитку природно-заповідного фонду, зелених зон і зелених насаджень в населених пунктах громади передбачає: проведення спеціальних заходів, спрямованих на запобігання знищенню чи пошкодженню природних комплексів територій та об'єктів ПЗФ на території громади, належне утримання та розвиток об'єктів ПЗФ, зокрема, під час розробки документації з просторового планування, геоінформаційної системи громади (включно з позначенням об'єктів сфери сервісу), екологічних вимог до інвестиційних пропозицій, а також проєктів із облаштування паркових та рекреаційних зон. (Завдання 2.2.1 та 4.3.3).

Смарагдова мережа

Завдання Програми з охорони, утримання та розвитку територій Смарагдової мережі передбачає: створення наборів геопросторових даних громади, дослідження можливостей збільшення на території громади ПЗФ, насамперед, на тій, що належать до Смарагдової мережі, інформування потенційних відвідувачів громади про правила поведінки на природі, їх особливості на територіях Смарагдової мережі.

Територій Смарагдової мережі стосується проєкт «Створити міні-паркові зони на території громади з елементами ландшафтного дизайну» (завдання 4.3). Він спрямований на збільшення різного роду зелених насаджень у населених пунктах громади, причому не на засадах участі мешканців, а серед заходів – визначення територій загального, спеціального та обмеженого користування, що

потребують відтворення, а також поширення ґрунтозахисних насаджень (отже – зменшення ризиків ерозії земель).

На збереження довкілля територій Смарагдової мережі також спрямований захід «Відновити антропогенно змінені екосистеми» (4.3). Йдеться, насамперед, про пойму річки Снов, яка включена до Смарагдової мережі. Очікуються певні позитивні зрушення від робіт в басейні річки Снов, стан якої незадовільний (вирішення цієї проблеми вимагатиме об'єднання зусиль кількох територіальних громад на засадах їхнього співробітництва).

Проекти «Ліквідувати стихійні сміттєзвалища та розвивати систему централізованого збору, вивозу й утилізації ТПВ у селах» (завдання 3.2), «Стимулювання мешканців громади до відмови від спалювання органічних відходів та до боротьби з карантинними рослинами» (завдання 4.3) та Програма по удосконаленню послуги «Управління твердими побутовими відходами в Сновській МТГ» на 2024 – 2028 роки передбачають санацію низку антропогенно змінених екосистем – територій, що засмічені ТПВ (скажімо – ліквідація наявних стихійних смітників ледь не на березі Снові). На тепер це одна з брутальних проблем, несумісна зі статусом природоохоронної території. В разі успіху шкідливий антропогенний тиск на території Смарагдової мережі в громаді суттєво зменшиться.

Важливим для зменшення негативних впливів на довкілля є будівництво, капітальний ремонт та реконструкція доріг Сновської міської територіальної громади (завдання 3.1 Програми), адже він передбачає спорудження системами лінійного поверхневого водовідведення на дорогах та вулицях.

Суттєвий позитивний вплив на довкілля матимуть проєкт «Реконструкція очисних споруд в місті Сновськ Чернігівської області і» (3.1). Він покликаний принаймні частково розв'язати болючу проблему, що пов'язана зі станом гідротехнічної інфраструктури на території громади. В разі успіху вплив на забруднення території зменшиться.

В цілому можемо стверджувати – запропоновані заходи Програми, що стосуються господарської діяльності в межах територій Смарагдової мережі, містять запобіжні заходи – формулювання та доведення вимог, які мають гарантувати збереження природних оселищ та видів природної фауни і флори, що підлягають особливій охороні в Європі та вказані у стандартних формах даних територій Смарагдової мережі.

Об'єкти культурної спадщини.

На території Сновської міської територіальної громади знаходиться 146 пам'яток культурної спадщини: 64 - археології, з них нововиявлених – 11 та 2

загальнонаціонального значення; 82 – історії та монументального мистецтва, з них 12 нововиявлених.

Збереженню культурної спадщини сприятиме «Програми охорони та збереження об'єктів культурної спадщини, розташованих на території Сновської міської ради, на 2025 – 2029 роки», затверджена рішенням 37 сесії Сновської міської ради від 12.12.2024р. № 7-37/VIII (додаток 2 до Програми).

Частково з об'єктами культурної спадщини пов'язане завдання 2.2. «Розробити та поширити інвестиційні пропозиції громади». Його вплив опосередкований – через можливе збільшення відвідувачів як наслідок поширення інформації про них.

Матеріальні активи.

Програма не передбачає заходів, які б мали суттєвий вплив на склад та якість матеріальних об'єктів. Серед найбільших – заплановані капітальні та поточні ремонти доріг та вулиць покращать стан вулично-дорожньої мережі громади. Це проєкти «Ремонтувати дороги місцевого значення, а також вулиці у населених пунктах і тротуари, супутню інфраструктуру» (завдання 3.1.). Результати проєкту «Реконструкція очисних споруд в місті Сновськ Чернігівської області» (3.1) покращать показники очистки стоків.

Серед інших проєктів, що передбачають збільшення матеріальних активів громади: «Запровадити локальну генерацію та використання відновлювальних джерел енергії» (4.2.).

Певною мірою збільшать матеріальні активи громади результати реалізації проєктів «Реконструкція їдальні Сновського ліцею №3 за адресою: вул. Шкільна, 6, м. Сновськ, Чернігівської області», «Капітальний ремонт харчоблоку (їдальні) Сновського ліцею №1 Сновської міської ради Корюківського району Чернігівської області за адресою: Чернігівська область, Корюківський район, місто Сновськ, вулиця Просвіти, будинок 35», «Капітальний ремонт корпусу № 1 Сновської початкової школи Сновської міської ради Корюківського району Чернігівської області за адресою: вул. Гастелло, 2, м. Сновськ, Корюківського району Чернігівської області», «Капітальний ремонт фасаду (із впровадженням заходів щодо енергозбереження та енергоефективності) будівлі Сновського ліцею № 2 Сновської міської ради Корюківського району Чернігівської області за адресою: м.Сновськ, вул. Незалежності, 21» (додаток 3 до Програми), «Здійснити термосанацію приміщень установ бюджетної сфери комунальної власності», (завдання 4.2.). Втім їх реалізація передбачає мінімальне втручання до навколишнього природного середовища, а його головна спрямованість – освіта, культура, здоров'я мешканців та мешканок.

Переважна більшість вище зазначених заходів спрямована на досягнення більшої енергоефективності будівель, де розміщуються бюджетні установи, покращення їх інженерної інфраструктури, покращення надання послуг мешканцям та мешканкам населених пунктів громади в цілому.

Флора, фауна та біорізноманіття

Програмою передбачається збільшення зелених насаджень за рахунок благоустрою територій – садіння нових дерев і кущів, заміна засохлих та пошкоджених зелених насаджень, створення та відновлення газонів у парках та скверах. Така діяльність передбачена в проєкті «Створити міні-паркові зони на території громади з елементами ландшафтного дизайну» (завдання 4.3.).

Сприяти покращенню водних ресурсів громади має проєкт «Відновити антропогенно змінені екосистеми» (4.3), адже йдеться про прилеглі до водойм території, які активно використовуються людиною.

Безпека життєдіяльності населення на його здоров'я.

Програма передбачає заходи із питань безпеки життєдіяльності, зокрема що має позитивно вплинути на показники правопорушень на теренах громади.

Також покращити умови безпеки для юних мешканців та мешканок громади покликаний проєкт «Нове будівництво споруди подвійного призначення із властивостями протирадіаційного укриття на території Сновського ліцею №1 Сновської міської ради Корюківського району Чернігівської області за адресою: Чернігівська область, Корюківський район, місто Сновськ, вул. Просвіти, будинок 35 (на 300 осіб)» (додаток 3 до Програми).

Стосовно здоров'я населення, то в Програмі передбачено три взаємно пов'язаних завдання, що стосуються медицини та спорту: «Покращити умови надання послуг із охорони здоров'я, запровадити реабілітаційну медицину», «Сприяти відновленню ментального здоров'я мешканців та мешканок», «Сприяти формуванню відповідального ставлення до свого здоров'я, просуванню здорового способу життя» (завдання 1.3).

Реалізація заходів стосується переважно комунальної бюджетної сфери – йдеться, насамперед, про покращення умов надання послуг, що вимагає ремонтів існуючих приміщень, іншої дотичної інфраструктури, закупівлі нового медичного обладнання, збереження кадрового потенціалу лікарів та залучення до громади нових медичних працівників. Такий підхід передбачає впровадження в громаді спеціалізованих програм, спрямованих на профілактику хвороб. А це передбачає зусилля з подолання браку уваги мешканців та мешканок до власного здоров'я. Важлива складова цілі – налагодження системної психологічної

допомоги як засобу підтримки ментального здоров'я жителів громади та протидії наслідкам російсько-української війни.

Сприятимуть покращенню здоров'я населення громади діючі у 2026 році програми «Програма місцевих стимулів для лікарів Сновської МТГ на 2026 – 2028 роки», «Програма підтримки та розвитку вторинної медичної допомоги у Сновській громаді на період 2026 -2028 роки», «Комплексної програми розвитку та підтримки КНП «Сновський центр первинної медичної допомоги» Сновської міської ради Корюківського району Чернігівської області на 2025-2029 роки», «Програма «Дитяче харчування» на 2026-2028 роки», «Програма розвитку фізичної культури та спорту по Сновській територіальній громаді на 2024 - 2027 роки», «Програму з оздоровлення та відпочинку дітей Сновської міської територіальній громаді на 2024 – 2026 роки» (додаток 2 до Програми).

4. ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ, В ТОМУ ЧИСЛІ РИЗИКИ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ЯКІ СТОСУЮТЬСЯ ЗВІТУ ПРО СТРАТЕГІЧНУ ЕКОЛОГІЧНУ ПРОГРАМУ ЕКОНОМІЧНОГО І СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА 2026 РІК, ЗОКРЕМА ЩОДО ТЕРИТОРІЙ З ПРИРОДООХОРОННИМ СТАТУСОМ

Основні екологічні проблеми, характеристики ризиків, територіальні прив'язки та основні завдання, визначені Програмою, щодо розв'язання зазначених проблем наведено у таблиці 4.1.

Таблиця 4.1. Ключові потенційні екологічні проблеми та ризики та їхні зв'язки з документом державного планування

Основні проблеми	Характеристика ризиків	Територіальна прив'язка	Завдання, визначені Програмою
Забруднення атмосферного повітря	Викиди забруднюючих речовин стаціонарними та пересувними джерелами	Автошляхи Р-83, Т-25-48, місцеві дороги, вулиці населених пунктів; ділянки виробничого призначення	Капітальний ремонт доріг та супутньої інфраструктури Поширення генерації енергії на основі відновлювальних джерел, насамперед, серед комунальних установ Впровадження онлайн моніторингу якості атмосферного повітря за показниками вмісту радіоактивних речовин, аміаку та продуктів горіння Термосанація будівель комунальної власності Розбудова паркових зон

Забруднення водного басейну (як поверхневих, так і підземних вод)	Скид поверхневого стоку, що формується на території громади без очистки та недостатня якість очищення стічних вод на очисних спорудах	Територія прибережних до річок, ставків, захисних смуг, а також в прилеглих місцях забудови в населених пунктах громади	Облаштування рекреаційних зон Будівництво зовнішніх мереж водопостачання, реконструкція очисних споруд та водовідведення в цілому
Забруднення та ерозія ґрунтів	Біологічне та хімічне забруднення ґрунтів, їх ерозія	Територія несанкціонованих сміттєзвалищ; поля для с/г виробництва; площі, де відбувається виробництво	Розробка комплексного плану просторового розвитку території громади, генеральних планів населених пунктів, встановлення меж населених пунктів, розробка ГІС громади Розробка та просування інвестиційних пропозицій серед підприємців Облаштування рекреаційних зон
Недосконала система управління відходами	Накопичення ТПВ на несанкціонованих, звалищах, збільшення їх кількості та площ	Вся територія громади	Відновлення антропогенно змінених територій Запровадження роздільного збору, вивезення на переробку твердого побутового сміття
Погіршення здоров'я населення	Несвоєчасне діагностування хвороб мешканців та мешканок Відмова частини жителів від вакцинування, що захищає від небезпечних хвороб Невідповідність нормативам питної води в діючих мережах, незадовільна якість води у громадських колодязях	Вся територія громади	Модернізація матеріально-технічної бази закладів охорони здоров'я Організація та проведення кампаній із цитологічних обстежень та вакцинування Створення спортивних локацій Розбудова паркових зон Будівництво зовнішніх мереж водопостачання, реконструкція очисних споруд та водовідведення в цілому

Екологічні проблеми Сновської громади доцільно розглянути в розрізі компонентів довкілля: атмосферне повітря, вода, ґрунт, біорізноманіття.

Забруднення **атмосферного повітря** відчувається, насамперед, у місцях житлової забудови, прилеглої до автомагістралей з інтенсивним рухом транспорту. Рівень забруднення повітря там значно вищий ніж на територіях, де такий рух відсутній, а також у зелених зонах відпочинку мешканців та мешканок. Головний генератор забруднення атмосферного повітря на території громади – пересувні джерела забруднення.

Забруднення від автотранспорту – найбільш критичний фактор впливу на здоров'я населення, адже відбувається безпосередньо в зоні дихання людини. Цей фактор проявляється переважно вздовж автошляхів державного значення Р-83, Т-25-48, обласного - Хотуничі - Смяч 0250129, Суничне - Низківка - Руда 0250130, Сновськ - Чепелів 0250131, Тихоновичі - Прибинь 0250132, Сновськ - Займище 0250133, Нові Млини - /Р-83/ 0250134, Смяч - Гвоздиківка 0250503 та доріг комунальної власності. На збільшення викидів шкідливих речовин безпосередньо впливає їх зношений стан.

До цього додався вплив російсько-української війни у вигляді забруднення повітря продуктами горіння, детонування авіабомб, ракет.

Основна проблема **забруднення поверхневих вод** у громаді – скид неочищених та недостатньо очищених стічних вод у поверхневі води. Очисні споруди поверхневих стічних вод («лівньовки») в громаді майже відсутні – тож весь бруд після дощів попадає зі стоками безпосередньо у водойми та ґрунтові води. Каналізація є лише в Сновську, а наявні очисні споруди не забезпечують необхідну якість очистки стоків, таким чином створюючи загрозу для населення громади.

У сільській місцевості нечистоти накопичуються в асенізаційних ямах – з подальшої викачкою. Це екологічна вибухівка уповільненої дії, адже частина стоків таким чином потрапляє до ґрунтових вод звідки за допомогою колодязів та малих приватних свердловин беруть воду мешканці та мешканки сіл.

З метою охорони поверхневих водних об'єктів від забруднення та засмічення, зрештою – збереження їх водності вздовж водойм та водотоків повинні бути винесені в натуру межі прибережних захисних смуг водойм та водотоків.

Поверхневі шари ґрунтів легко забруднюються. Великі концентрації в ґрунті різних хімічних сполук – токсикантів згубно впливають на життєдіяльність ґрунтових організмів. При цьому втрачається здатність ґрунту до самоочищення від хвороботворних та інших небажаних мікроорганізмів, що здатні викликати важкі наслідки для людини, рослинного та тваринного світу. Системні спостереження за якістю ґрунтів, їхньої динамікою на території громади

відсутні. Ймовірно, що їх проводять значні сільськогосподарські виробники, але ці дані залишаються закритими, що може опосередковано свідчити про наростання негативних тенденцій.

Автомобільні дороги на території громади – також чинник забруднення ґрунтів громади. Важкі метали, які містяться у вихлопних газах автотранспорту, осідають в ґрунтах вздовж трас. Інтенсивність їхнього розподілу залежить від швидкості руху автотранспорту, напрямку вітру, наявності захисних смуг тощо. Території, які знаходяться у безпосередній близькості до автошляхів містять підвищений вміст важких металів, продуктів горіння пального, такі як оксиди азоту, сірки, сажа смоли. Ареал розповсюдження важких металів вздовж зазначених автошляхів може сягати відстані до 1 км.

Іншим джерелом забруднення є стихійні сміттєзвалища як відображення браку централізованого вивезення ТПВ. Їх періодично створюють місцеві мешканці та мешканки, домогосподарства яких не охоплені централізованим збором та вивезенням сміття. Тож саме населення забруднює ґрунтове покриття та створює загрозу проникнення небезпечних речовин в ґрунти поблизу сміттєзвалищ.

Основними причинами, що можуть спричинити до збіднення біорізноманіття, є антропогенні чинники:

- ризик забруднення природного середовища;
- денатуралізація природних ландшафтів;
- монокультурні способи ведення лісового та сільського господарства.

Головними чинниками, що можуть впливати на чисельність рослин із «червонокнижним» статусом, є зривання їх на букети для продажу та деградація місцезростань (для лучних та болотних видів – надмірне випасання худоби, викошування, випал трави, осушення; для лісових – проведення лісогосподарських робіт).

Загрозами для лісової рослинності є:

- випалювання сухої рослинності у весняний та осінній періоди;
- порушення технології заготівлі деревини; самовільні рубки;
- засміченість лісових площ побутовим сміттям.

Мінімізація негативних впливів зовнішнього середовища на стан здоров'я мешканців та мешканок громади гальмується низкою проблем, пов'язаних, головним чином, із функціонуванням закладів охорони здоров'я в громаді, зокрема, застарілою матеріально-технічною базою закладів охорони здоров'я, що не дозволяє якісно та своєчасно діагностувати хворобу, а також браком кваліфікованих лікарів.

Окремий істотний фактор впливу на стан здоров'я мешканців та мешканок громади – використання питної води з нецентралізованих джерел водопостачання, що провокує ризики інфекційних захворювань та розвитку гіпоксії через наднормативний вміст нітратів, залізу, інших шкідливих речовин.

Прямо пов'язати ті чи інші наслідки для здоров'я населення з впливом конкретних заходів із реалізації документів державного планування складно (так само, як і навпаки, довести відсутність такого зв'язку), адже вплив на здоров'я часто неспецифічний та має опосередкований характер, пролонгований прояв, характеризується наявністю часового лагу між моментом виникнення та проявом наслідків. Можуть спостерігатися кумулятивні ефекти, пов'язані з декількома видами господарської діяльності. Так, наприклад, захворювання дихальної системи можуть бути наслідками впливу об'єктів житлово-комунального господарства, транспорту.

Заходи Програми не несуть прямої шкоди стану довкілля території громади, зокрема територіям з природоохоронним статусом, а також здоров'ю населення.

Основні завдання Програми, що потенційно можуть загрожувати навколишньому середовищу та здоров'ю населення передбачають нове будівництво, капітальні ремонти. Однак, завдяки проектам, означених у розділі три цього Звіту, негативний вплив в процесі реалізації Програми пом'якшується. Тимчасові негативні наслідки для природоохоронних територій можуть бути під час ведення будівельних робіт. Ухвалення рішення щодо будівництва, що матиме вплив на природоохоронні території, та оцінка таких ризиків, відбуватиметься з дотриманням вимог чинного законодавства за встановленими процедурами, враховуючи необхідність проходження процедур стратегічної екологічної оцінки згідно із законами України «Про стратегічну екологічну оцінку», «Про оцінку впливу на довкілля», а також Законом України «Про природно-заповідний фонд».

Більшість запланованих заходів Програми направлені на зменшення негативного впливу на навколишнє природне середовище, що на тепер склалося в громаді, а також на покращення здоров'я мешканців та мешканок громади, а саме: модернізація інженерних мереж; розвиток житлово-комунального господарства та транспортної інфраструктури; енергозбереження та запровадження генерації за допомогою відновлювальних джерел.

В Програмі є заходи, що покликані розширити зелені та рекреаційні зони на території громади. Це стосується в першу чергу розширення паркових та рекреаційних зон.

Особливої уваги заслуговують заходи Програми, що стосуються заходів з формування серед місцевого населення відповідального ставлення до навколиш-

шнього природного середовища. Еколого-просвітницька діяльність здійснюватиметься у вигляді поєднання просвітництва та безпосереднього залученням місцевих мешканців та мешканок до заходів із охорони природи, збереження ґрунтів, ощадливого використання енергії, просування здорового способу життя, занять спортом. В цілому це означатиме формування та здійснення місцевої екологічної політики.

5. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ В СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ, В ТОМУ ЧИСЛІ ПОВ'ЯЗАНІ ІЗ ЗАПОБІГАННЯМ НЕГАТИВНОМУ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ВСТАНОВЛЕНІ НА МІЖНАРОДНОМУ, ДЕРЖАВНОМУ ТА ІНШИХ РІВНЯХ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ ПРОГРАМИ ЕКОНОМІЧНОГО І СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА 2026 РІК, А ТАКОЖ ШЛЯХИ ВРАХУВАННЯ ТАКИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ЗВІТУ ПРО СТРАТЕГІЧНУ ЕКОЛОГІЧНУ ОЦІНКУ ПРОГРАМИ ЕКОНОМІЧНОГО І СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА 2026 РІК.

Основні міжнародні зобов'язання

Основні міжнародні зобов'язаннями щодо СЕО – Протокол про стратегічну екологічну оцінку (Протокол про СЕО) до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті (Конвенція Еспо), ратифікований Верховною Радою України (№ 562-VIII від 01.07.2015), та Директива 2001/42/ЄС про оцінку впливу окремих планів і програм на навколишнє середовище, імплементація якої передбачена Угодою про асоціацію між Україною та ЄС, а також Конвенція ООН з біологічного різноманіття, Рамкова конвенція про зміну клімату, Паризька кліматична угода.

З підписанням Угоди про асоціацію з ЄС Україна взяла на себе зобов'язання посилення природоохоронної діяльності. Це позитивно вплине на громадян та підприємства в Україні та ЄС, зокрема, через покращення системи охорони здоров'я, збереження природних ресурсів, підвищення економічної та природоохоронної ефективності, інтеграції екологічної політики в інші сфери політики держави, а також підвищення рівня виробництва завдяки сучасним технологіям.

Вступ України до ЄС супроводжується збільшенням зобов'язань та виконанням вимог у сфері довкілля й зміни клімату. За 2022–2023 роки у природоохоронній сфері Верховна Рада України прийняла ряд євроінтеграційних Законів:

- «Про ратифікацію Поправки та Другої поправки до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті»;
- «Про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення механізму регулювання викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря»;
- «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо державної системи моніторингу навколишнього природного середовища, інформації про стан навколишнього природного середовища (екологічної інформації) та інформування з питань екологічного врядування»;
- «Про Національний реєстр викидів та перенесення забруднювачів»;
- «Про управління відходами»;
- «Про хімічну безпеку та управління хімічною продукцією»
- «Про основні засади державної кліматичної політики».

З метою поглиблення імплементації права ЄС та наступної регуляторної конвергенції протягом зазначеного періоду також було прийнято низку відповідних підзаконних нормативно-правових актів, а саме:

- розпорядження Кабінету Міністрів України від 09.12.2022 № 1134-р «Про схвалення Водної стратегії України на період до 2050 року»;
- розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.05.2024р. №483-р. «Про схвалення Стратегії формування та реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2035 року і затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2024-2026 роках»
- наказ Міндовкілля від 01.08.2022 № 267 «Про затвердження Порядку розроблення та затвердження короткострокових планів дій», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 20.09.2022 за № 1086/38422;
- наказ Міндовкілля від 01.08.2022 № 268 «Про затвердження Порядку розроблення та затвердження планів поліпшення якості атмосферного повітря», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 16.09.2022 за № 1071/38407.

Основні державні зобов'язання

На стратегічному рівні пріоритети державної екологічної політики сформульовані у Законі України «Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» від 28.02.2019 № 2697-VIII, що базується на 5 стратегічних цілях:

1. Формування в суспільстві екологічних цінностей і засад сталого споживання та виробництва
2. Забезпечення сталого розвитку природно-ресурсного потенціалу України

3. Забезпечення інтеграції екологічної політики у процес прийняття рішень щодо соціально-економічного розвитку
4. Зниження екологічних ризиків з метою мінімізації їх впливу на екосистеми, соціально-економічний розвиток та здоров'я населення
5. Удосконалення та розвиток державної системи природоохоронного управління

В рамках підготовки звіту про СЕО Програми економічного і соціального розвитку Сновської міської територіальної громади на 2026 рік здійснено аналіз її відповідності Стратегії державної екологічної політики України на період до 2030 року.

Таблиця 5.1. Порівняння Стратегії державної екологічної політики України та Програми економічного і соціального розвитку Сновської громади на 2026 рік в розрізі пріоритетних напрямків

Пріоритети Програми розвитку Сновської громади	Стратегічні цілі				
	Стратегії державної екологічної політики України на період до 2030 року				
	Формування в суспільстві екологічних цінностей і засад сталого споживання та виробництва	Забезпечення сталого розвитку природно-ресурсного потенціалу України	Забезпечення інтеграції екологічної політики у процес прийняття рішень щодо соціально-економічного розвитку	Зниження екологічних ризиків з метою мінімізації їх впливу на екосистеми, соціально-економічний розвиток та здоров'я населення	Удосконалення та розвиток державної системи природоохоронного управління
1. Згуртована спільнота динамічного розвитку людського капіталу					
1.1. Якісна освіта, забезпечення її інклюзивності	+		+	+	
1.2. Згуртована активна громада, що спирається на традиції Сновщини	+		+	+	
1.3. Доступні якісні послуги з охорони здоров'я та реабілітації	+		+	+	
1.4. Краще організація управління з використанням цифровізації	++	+	++	+	++
2. Сійка відкрита до новітніх тенден-					

цій технологічна економіка					
2.1 Підтримка підприємництва, фермерства, інших мікро та малих товаровиробників	+	+	+		
2.2. Планування просторового розвитку території та просування інвестиційної привабливості громади	++	+	+	+	
3. Приваблива до життя громада з якісними та доступними послугами					
3.1. Кращий стан доріг та вулиць, супутньої інфраструктури, доступність населених пунктів громади	+	+	+	+	
3.2. Ефективна організація надання послуг поводження з ТПВ	+	+	+	+	
4. Безпечна, адаптована до змін клімату громада					
4.1. Створення безпечних умов для життєдіяльності в громаді	+	+	+		
4.2. Запровадження енергозберігаючих технологій та відновлювальних джерел енергії	+	+	+	+	
4.3. Адаптація до змін клімату та відновлення водних об'єктів	++	++	++	++	

У клітинках зазначається ступінь зв'язку окремих цілей як «++» (сильний зв'язок) або «+» (опосередкований зв'язок).

Під час підготовки Програми розвитку Сновської громади враховувалися зобов'язання у сфері охорони довкілля, у тому числі пов'язані з запобіганням негативному впливу на здоров'я населення, встановлені на державному рівні, а також шляхи врахування таких зобов'язань під час виконання Програми, а саме:

- Національного плану дій з охорони навколишнього природного середовища на період до 2025 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України 21.04.2021 № 443-р;
- Стратегії формування і реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2035 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30.05.2024 № 483-р;
- рішення Координаційної ради з питань боротьби з деградацією земель та опустелюванням, створеної згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 18.01.2017 № 20, зокрема стосовно схвалення представлених НААН добровільних національних завдань щодо досягнення нейтрального рівня деградації земель (далі - НРДЗ) за напрямом «Підтримання вмісту органічної речовини (гумусу) у ґрунтах», а також допоміжних заходів щодо досягнення НРДЗ за напрямками «Відновлення зрошення і поліпшення еколого-меліоративного стану зрошуваних земель» та «Відновлення та стале використання торфовищ».

Відповідні завдання і заходи щодо НРДЗ згідно:

- рішення Ради національної безпеки і оборони України від 23.03.2021 № 111/2021 «Про виклики і загрози національній безпеці України в екологічній сфері та першочергові заходи щодо їх нейтралізації»;
- Стратегії зрошення та дренажу в Україні на період до 2030 року, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14.08.2019 № 688-р;
- Плану заходів з реалізації Стратегії зрошення та дренажу в Україні на період до 2030 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21.10.2020 № 1567-р;
- Державної стратегії управління лісами України до 2035 року та операційним планом її реалізації у 2022–2024 роках, затверджених розпорядженням Кабінету Міністрів України від 29.12.2021 № 1777-р;
- Водної стратегії України на період до 2050 року та плану її реалізації у 2022–2024 роках, схвалених розпорядженням Кабінету Міністрів України від 09.12.2022 № 1134.

Основні регіональні зобов'язання

На регіональному рівні в Чернігівській області діють документи, де визначені основні регіональні зобов'язання щодо охорони довкілля.

Головний – це стратегія сталого розвитку Чернігівської області на період до 2027 року. Зазначений документ затверджений рішенням 21-ї сесії Чернігівської обласної ради VII скликання від 18.12.2019 № 4-21/VII в редакції рішення двадцять другої сесії обласної ради восьмого скликання 14.03.2025 № 3-22/VIII. Він, зокрема, містить таку стратегічну ціль: «1. Чернігівщина – безпечний регіон».

Відповідно до неї сформульована друга оперативна ціль «1.5. Екологічна безпека, адаптація до зміни клімату», що передбачає такі завдання:

1.5.1. Захист та відновлення навколишнього природного середовища, пом'якшення наслідків зміни клімату,

1.5.2 Безпечне збирання, перевезення, відновлення і видалення відходів,

1.5.3. Створення умов для управління відходами, що утворилися у зв'язку із пошкодженням (руйнуванням) будівель та споруд внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій або проведення робіт з ліквідації їх наслідків, за підходами циркулярної економіки,

1.5.4. Підвищення рівня обізнаності населення щодо екологічних проблем та наслідків зміни клімату.

Всі зазначені завдання мають відповідних у стратегії розвитку Сновської громади.

В Чернігівській області розроблена «Програма охорони навколишнього природного середовища Чернігівської області на 2021–2027 роки. Вона затверджена рішенням третьої сесії обласної ради восьмого скликання 26 лютого 2021 року № 45-3/VIII в редакції рішення тринадцятої сесії обласної ради восьмого скликання 10 лютого 2023 року № 6-13/VII. Надалі під час воєнного стану внесені зміни розпорядженнями начальника обласної військової адміністрації.

Мета Програми – реалізація державної політики України в галузі охорони довкілля; забезпечення екологічної безпеки, захисту життя і здоров'я населення від негативного впливу, зумовленого забрудненням навколишнього природного середовища; збереження біологічного та ландшафтного різноманіття і формування екологічної мережі; забезпечення екологічно збалансованого природокористування; підвищення рівня суспільної екологічної свідомості та досягнення гармонії взаємодії суспільства і природи.

Основними завданнями Програми є:

- зменшення антропогенного навантаження на довкілля;
- підвищення рівня очищення стічних вод та приведення показників очистки стічних вод до нормативних;
- збереження водних об'єктів та поліпшення їх санітарно-технічного стану;
- недопущення забруднення ґрунтів та підземних водоносних горизонтів;
- охорона і раціональне використання природних рослинних ресурсів, збереження об'єктів природно-заповідного фонду;
- підвищення рівня екологічної безпеки;
- запобігання та ліквідація негативного впливу господарської діяльності на навколишнє природне середовище;
- проведення моніторингових досліджень стану довкілля області;
- підвищення рівня екологічної культури та освіти населення.

В Програмі зазначено: основною проблемою щодо охорони та раціонального використання водних ресурсів області протягом останніх років залишається питання забруднення поверхневих водних об'єктів, в основному через скиди недостатньо очищених стічних вод внаслідок неефективної роботи каналізаційно-очисних споруд, невнесення в природу прибережних захисних смуг і водоохоронних зон, а також їх недодержання, насамперед у населених пунктах, замічення водойм побутовими відходами. Серед заходів Програми, що спрямовані на подолання цієї проблеми, є зокрема, реконструкція очисних споруд в місті Сновськ.

Вагомою екологічною проблемою області визначено порушення гідрологічного та гідрохімічного режиму водних об'єктів. Йдеться, насамперед, про антропогенний вплив на річки та водойми розорювання їх прибережних захисних смуг та надходженням до них неочищеного поверхневого стоку з територій населених пунктів. Це призводить до замулювання русел, забруднення вод, порушення гідрологічного режиму та технічного стану водних об'єктів. Яскравий приклад вкрай негативних наслідків такого роду господарської діяльності – нинішній стан річки Снов, що потребує відновлення. Втім не однієї громади – а всіх, що належать до її басейну. Для вирішення вказаних проблем у Програмі передбачені заходи з реконструкції зливових каналізаційних мереж, гідротехнічних споруд, поліпшення гідротехнічного стану водойм, виготовлення проектів землеустрою щодо організації і встановлення меж земель водного фонду та водоохоронних зон тощо.

Як особливо гостра виділена проблема управління відходами як одного з найбільших факторів забруднення довкілля. Для цього передбачені заходи з облаштування сміттєзвалищ, закупівлі спеціальної техніки, контейнерів, проведення просвітницької роботи, що планується і в Сновській громаді.

Важливим завданням сьогодення є збереження для майбутніх поколінь цінних природних комплексів та ландшафтів, біологічного різноманіття, а також раціональне використання природних ресурсів. З цією метою збереження об'єктів природно-заповідного фонду Програмою передбачено розроблення документації із землеустрою для територій та об'єктів природно-заповідного фонду (на тепер Сновська громада нею не забезпечена).

Для протидії забрудненню атмосферного повітря Програма передбачає використання системи моніторингу його стану, а також радіаційного забруднення та стану поверхневих вод. Такі спостереження можуть проводити й окремі громади. Сновська громада має станцію для здійснення громадського моніторингу якості повітря. Пристрій, який цілодобово надає показники, що доступні онлайн, встановлено на будівлі в центрі міста.

Програмою також передбачено інформаційно-просвітницькі та освітньо-виховні заходи екологічного спрямування, що спрямовані на підвищення обізнаності населення з зазначених питань. Відповідні заходи заплановані і в Сновській громаді (Програма по удосконаленню послуги «Управління твердими побутовими відходами в Сновській МТГ» на 2024 – 2028 роки).

Програма є підставою для фінансування природоохоронних заходів на території області за рахунок коштів державного, обласного та місцевих бюджетів й інших джерел фінансування, не заборонених чинним законодавством. Передбачається співфінансування з обласного фонду охорони навколишнього середовища проєкту Сновської громади «Реконструкція очисних споруд в місті Сновськ».

Заходи Програми в цілому спрямовані на досягнення таких результатів:

1. зниження рівня забруднення поверхневих водних об'єктів через зменшення обсягів скидів недостатньо очищених стічних вод;
2. недопущення забруднення довкілля, в тому числі підземних водоносних горизонтів та ґрунтів;
3. поліпшення санітарно-технічного стану та ефективного використання водних об'єктів;
4. зниження рівня негативного впливу ерозійних процесів;
5. удосконалення системи управління відходами;
6. здійснення контролю за станом атмосферного повітря та поверхневих водойм області;

7. охорону і збереження об'єктів природно-заповідного фонду, біологічного та ландшафтного різноманіття;
8. підвищення рівня екологічної культури та свідомості населення.

Основні зобов'язання на місцевому рівні

В Сновській громаді відсутні безхазяйні непридатні до використання хімічні засоби захисту рослин (ХЗЗР). Всі інші регіональні зобов'язання мають своїх відповідників на місцевому рівні.

Головний – це Стратегія розвитку Сновської міської територіальної громади на період до 2027 року та План заходів з її реалізації на 2024-2027 роки. Стратегічна ціль 4 Стратегії «Безпечна, адаптована до змін клімату громада» базується на розумінні того, що в основі вибору людини жити в тій чи іншій місцевості не лише на можливостях заробити – існують інші впливові чинники. Складова цілі – адаптація до змін клімату, що передбачає як ощадливе ставлення до наявних природних ресурсів, так і низку управлінських рішень, які спрямовані на врахування об'єктивних процесів що відбуваються в розвитку громади. Така поставка питання тісно пов'язує екологію та безпеку – стан довкілля є частиною питання безпеки життєдіяльності людини. Водночас дбайливе поводження з природним середовищем передбачає необхідність превентивних безпекових заходів – тим більше за умов підвищених ризиків російсько-української війни. Остання також передбачає посилену увагу до питань цивільної захисту населення та реагування на надзвичайні ситуації – при цьому йдеться не лише про техногенні та загрозу природних катаклізмів, але й обстріли рашистів. Вся зазначена вище діяльність значною мірою залежить від стану інженерної інфраструктури, а також від принципів, ціннісних підходів до її формування та експлуатації. Стратегічна ціль 4 досягається через реалізацію таких оперативних цілей: «Створення безпечних умов для життєдіяльності в громаді», «Запровадження енергозберігаючих технологій та відновлювальних джерел енергії», – «Адаптація до змін клімату та санація водних об'єктів».

Стратегія розвитку громади реалізується через програми соціально-економічного розвитку громади, що розробляються та ухвалюються щорічно.

Проект Програми економічного і соціального розвитку Сновської МТГ на 2026 рік включає пріоритет «4.Безпечна, адаптована до змін клімату громада».

В громаді діє Програма по удосконаленню послуги «Управління твердими побутовими відходами в Сновській МТГ» на 2024 – 2028 роки. Програма передбачає заходи по впровадженню роздільного збору сміття та заходів, щодо зменшення потрапляння відходів на сміттєзвалища шляхом повторного використання, компостування тощо. Програма також передбачає реалізацію заходів щодо налагодження системи збору відходів; стимулювання укладення договорів із власниками нерухомості, придбання необхідної техніки та обладнання, облаштування спеціальних майданчиків та ін. В цілому заходи, що визначені в Стратегії та її ПЗР, в частині розвитку систем інженерної інфраструктури,

управління відходами, передбачають впровадження сучасних технологій та відповідають загальносвітовим принципам охорони довкілля, що сприяє дотриманню міжнародних зобов'язань у цій сфері.

Всі зазначені результати прямо відповідають запланованим результатам виконання заходів Програми економічного і соціального розвитку Сновської громади на 2026 рік.

6. ОПИС НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, В ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, В ТОМУ ЧИСЛІ ВТОРИННИХ, КУМУЛЯТИВНИХ, СИ- НЕРГІЧНИХ, КОРОТКО-, СЕРЕДНЬО- ТА ДОВГОСТРОКОВИХ, ПОС- ТІЙНИХ І ТИМЧАСОВИХ, ПОЗИТИВНИХ І НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ В РЕЗУЛЬТАТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОГРАМИ ЕКОНОМІЧНОГО І СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА 2026 РІК

Згідно п. 6. ст. 1 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» «наслідки для довкілля, у тому числі для здоров'я населення – будь-які ймовірні наслідки для флори, фауни, біорізноманіття, ґрунту, клімату, повітря, води, ландшафту (включаючи техногенного), природних територій та об'єктів, безпеки життєдіяльності населення та його здоров'я, матеріальних активів, об'єктів культурної спадщини та взаємодія цих факторів».

Вторинні наслідки – вигоди, які полягають у широкому залученні громадськості до прийняття рішень та встановлення прозорих процедур їх прийняття.

Кумулятивні наслідки – нагромадження в організмах людей, тварин, рослин отрути різних речовин внаслідок тривалого їх використання. Ймовірність того, що реалізація ДДП призведе до таких можливих впливів на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності можуть мати значний сумарний (кумулятивний) вплив на довкілля, виключається.

Синергічні наслідки – сумарний ефект, який полягає у тому, що при взаємодії 2-х або більше факторів їх дія суттєво переважає дію кожного окремо компонента.

Стратегічна екологічна оцінка охоплює аналіз ймовірного впливу на стан довкілля в результаті впровадження Програми розвитку Сновської громади на 2026 рік. Тож об'єктом аналізу є заходи Програми.

Звіт про СЕО не передбачає дублювання змісту проекту Програми, тому нижче наведені завдання та шляхи їх виконання повторно Звітом про СЕО не зазначаються.

Таблиця 6.1. Оцінка ймовірного впливу на довкілля заходів реалізації Програми розвитку Сновської громади

Заходи Програми	Шляхи реалізації	Ймовірний вплив на довкілля
Покращити умови надання середньої освіти з врахуванням вимог інклюзії	Реконструкція (в т.ч. часткова) та капітальний ремонт приміщень середніх шкіл із з врахуванням вимог енергозбереження, інклюзії, доступності	<p>Короткостроковий, в т.ч. для території Смарагдової мережі: викиди забруднюючих речовин та утворення відходів, порушення ґрунтового покриву під час будівельних робіт. Шумове навантаження від будівельно-ремонтної техніки.</p> <p>Довгостроковий: + зменшення викидів CO₂ + зменшення обсягів відходів, що пов'язані з експлуатацією приміщень</p> <p>Кумулятивні наслідки не прогноуються</p>
Побудувати систему включення до громадського життя громади ВПО, мешканців старшого віку, ветеранів, а також осіб із інвалідністю	Проведення реконструкцій у приміщеннях, що належать до міської комунальної власності, з метою досягнення їх безбар'єрності	<p>Короткостроковий: викиди забруднюючих речовин та утворення відходів. Шумове навантаження від будівельно-ремонтної техніки.</p> <p>Довгостроковий: + зменшення викидів CO₂</p> <p>Кумулятивні наслідки не прогноуються</p>
Покращити умови надання послуг із охорони здоров'я, запровадити реабілітаційну медицину	Капітальні ремонти (реконструкції) приміщень некомерційних комунальних установ, що надають послуги із охорони здоров'я Створення реабілітаційного центру для ветеранів російсько-української війни	<p>Короткостроковий: Шумове навантаження від будівельно-ремонтної техніки, порушення верхнього шару ґрунту та утворення відходів під час будівельних робіт</p> <p>Довгостроковий: + зменшення забруднення території + зменшення викидів CO₂</p> <p>Кумулятивні наслідки не прогноуються</p>
Модернізація ринкової площі в Сновській МТГ Чернігівської області	Впорядкування та реконструкція торговельних майданчиків для мешканців громади	<p>Короткостроковий: викиди забруднюючих речовин та утворення відходів. Шумове навантаження від будівельно-ремонтної техніки.</p> <p>Довгостроковий: + зменшення викидів CO₂</p> <p>Кумулятивні наслідки не прогноуються</p>
Ремонтувати дороги місцевого значення, а також вулиці у населених пунктах і тротуари, супутню інфра-	Капітальний та поточний ремонт доріг місцевого значення на території громади Спорудження під час капі-	<p>Короткостроковий, в т.ч. для території Смарагдової мережі: викиди забруднюючих речовин та утворення відходів, порушення ґрунтового покриву під час ремонтних</p>

структуру	тального ремонту доріг системою лінійного поверхневого водовідведення, очищення та ремонт водовідвідних лотків	робіт. Шумове навантаження від будівельної техніки. Довгостроковий: + покращення відведення атмосферних опадів + підвищення рівня безпеки мешканців Кумулятивні наслідки не прогноуються
Реконструювати очисні споруди	Реконструкція очисних споруд у м. Сновськ	Короткостроковий, в т.ч. для території Смарагдової мережі: викиди забруднюючих речовин, утворення стічних вод (бурового шламу), порушення верхнього шару ґрунту та утворення відходів під час будівельних робіт. Шумове навантаження від будівельної техніки. Довгостроковий: + забезпечення жителів якісною питною водою + уникнення загрози техногенної аварії та потрапляння стічних вод до ґрунту Кумулятивні наслідки не прогноуються
Ліквідувати стихійні сміттєзвалища та створити систему централізованого сортування, збору, вивозу й сортування ТПВ у селах	Спорудження майданчиків зі спеціальними контейнерами для роздільного збирання сміття із подальшим надходженням ТПВ на переробку чи повторне використання	Короткостроковий, в т.ч. для території Смарагдової мережі: викиди забруднюючих речовин, порушення верхнього шару ґрунту та утворення відходів під час будівельних робіт. Шумове навантаження від будівельної техніки. Довгостроковий: + відновлення антропогенно змінених територій + зменшення забруднення ґрунтових вод Кумулятивні наслідки не прогноуються.
Створити сучасні укриття, оборонні споруди, інші об'єкти для захисту мешканців	Спорудження/реконструкція укриттів у закладах освіти	Короткостроковий, в т.ч. для території Смарагдової мережі: викиди забруднюючих речовин та утворення відходів, порушення ґрунтового покриву під час будівельних робіт. Шумове навантаження від будівельно-ремонтної техніки. Довгостроковий: + зменшення викидів CO ₂

		<p>+ підвищення безпеки учнів та штатних працівників школи</p> <p>+ зменшення обсягів відходів, що пов'язані з експлуатацією приміщень</p> <p>Кумулятивні наслідки не прогноуються</p>
Запровадити локальну генерацію та використання відновлювальних джерел енергії	Впровадження генерування електро- та теплової енергії за допомогою сонячних панелей на будинках комунальної власності	<p>Короткостроковий: Шумове навантаження від будівельно-ремонтної техніки.</p> <p>Довгостроковий:</p> <p>+ зменшення викидів CO₂</p> <p>Кумулятивні наслідки не прогноуються</p>
Здійснити термосанацію приміщень установ бюджетної сфери міської комунальної власності	Термосанація приміщень комунальної власності Сновської міської ради	<p>Короткостроковий: Шумове навантаження від будівельно-ремонтної техніки, порушення верхнього шару ґрунту та утворення відходів під час будівельних робіт</p> <p>Довгостроковий:</p> <p>+ зменшення забруднення території</p> <p>+ зменшення викидів CO₂</p> <p>Кумулятивні наслідки не прогноуються</p>
Відновити антропогенно змінені екосистеми	Відновлення прибережних територій у населених пунктах громади, інших антропогенно змінених ділянок	<p>Короткостроковий: порушення верхнього шару ґрунту. Шумове навантаження під час проведення робіт.</p> <p>Довгостроковий:</p> <p>+ зменшення забруднення території</p> <p>Кумулятивні наслідки не прогноуються.</p>
Стимулювання мешканців громади до відмови від спалювання органічних відходів та до боротьби з карантинними рослинами	Реалізація пілотних проєктів збору та компостування органічних відходів і деревини	<p>Короткостроковий: викиди забруднюючих речовин, порушення верхнього шару ґрунту та утворення відходів під час будівельних робіт. Шумове навантаження від будівельної техніки.</p> <p>Довгостроковий:</p> <p>- порушення ґрунтового профілю в місті розташування об'єкта</p> <p>+ зменшення забруднення території</p> <p>+ зменшення забруднення атмосферного повітря</p> <p>Кумулятивні наслідки не прогноуються.</p>
Створити міні-паркові зони на території гро-	Облаштування міні-паркових зон у населених	Короткостроковий, в т.ч. для території Смарагдової мережі: ви-

мади з елементами ландшафтного дизайну та збільшити території зелених насаджень	пунктах громади Відтворення зелених насаджень загального, спеціального та обмеженого користування, поширення ґрунтозахисних насаджень Реалізація проєктів із благоустрою в населених пунктах громади	киди забруднюючих речовин, утворення стічних вод, порушення верхнього шару ґрунту та утворення відходів під час будівельних робіт. Шумове навантаження від будівельної техніки. Довгостроковий: + зменшення забруднення території + розширення рекреаційних зон + зменшення забруднення атмосферного повітря + збільшення площі зелених насаджень Кумулятивні наслідки не прогноуються
---	--	--

Таблиця 6.2. Оцінка ймовірного впливу на довкілля заходів Програми розвитку Сновської громади

№	Чи може реалізація планованої діяльності спричинити:	Негативний вплив			Пом'якшення існуючої ситуації
		Так	Ймовірно	Ні	
Повітря					
1.	Збільшення викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел	+			Будівництво нових комунальних об'єктів повинно відповідати Державним санітарним правилам планування та забудови населених пунктів
2.	Збільшення викидів забруднюючих речовин від пересувних джерел	+			Використання технічно справного автотранспорту та будівельної техніки.
3.	Погіршення якості атмосферного повітря		+		Проведення моніторингу забруднюючих речовин (запровадження системи онлайн моніторингу).
4.	Поява джерел неприємних запахів		+		Застосування нових технологій та обладнання, у тому числі очисного устаткування, що дозволить зменшити шкідливий вплив на оточуюче середовище та в подальшому узгодити в установленому порядку з органами санепідконтролю зменшення розміру нормативних санітарно-захисних зон.
5.	Зміни повітряних потоків, вологості, температури або ж будь-які локальні чи регіональні зміни клімату			+	Не потребує заходів пом'якшення
Водні ресурси					
6.	Збільшення обсягів скидів		+		Контроль технологічного режиму очисних

	у поверхневій воді				споруд, періодичного контролю складу та обсягу стічних вод згідно вимог законодавства.
7.	Будь-які зміни якості поверхневих вод (зокрема таких показників як температура, розчинений кисень, прозорість, але не обмежуючись ними)		+		Контроль технологічного режиму очисних споруд, періодичного контролю складу та обсягу стічних вод згідно вимог законодавства.
8.	Значне зменшення кількості вод, що використовуються для водопостачання населенню			+	Не потребує заходів пом'якшення
9.	Збільшення навантаження на каналізаційні системи та погіршення якості очистки стічних вод			+	Не потребує заходів пом'якшення
10.	Появу загроз для людей і матеріальних об'єктів, пов'язаних з водою (зокрема таких, як паводки або підтоплення)			+	Не потребує заходів пом'якшення
13.	Зміни обсягів підземних вод (шляхом відбору чи скидів або ж шляхом порушення водоносних горизонтів)			+	Не потребує заходів пом'якшення
14.	Забруднення підземних водоносних горизонтів		+		Посилення державного нагляду та контролю за дотриманням водоохоронного режиму у зонах санітарної охорони свердловин; розробка спеціалізованих проєктів. Влаштування свердловин або реконструкція повинна відповідати нормам законодавства (водного кодексу України)
Відходи					
15.	Збільшення кількості утворених твердих побутових відходів		+		Організація роздільного збору твердих побутових відходів із наступним використанням і утилізацією. Необхідність реалізації спільних проєктів на засадах співробітництва територіальних громад у рамках Чернігівської області
16.	Збільшення кількості утворених чи накопичених промислових відходів IV класу небезпеки		+		Зберігання відходів у відведених місцях. Запровадження системи роздільного збирання відходів.
17.	Збільшення кількості від-			+	Не потребує заходів пом'якшення

	ходів I – III класу небезпеки				
18.	Спорудження еколого-небезпечних об'єктів поводження з відходами			+	Не потребує заходів пом'якшення
19.	Утворення або накопичення радіоактивних відходів			+	Не потребує заходів пом'якшення
Земельні ресурси					
20.	Порушення, переміщення, ущільнення ґрунтового шару	+			Проектування та виконання будівельних та земляних робіт у чіткій відповідності до чинних норм, правил, стандартів. Планування порушених територій з максимальним збереженням існуючого ґрунтового шару.
21.	Будь-яке посилення вітрової або водної ерозії ґрунтів			+	Не потребує заходів пом'якшення
22.	Зміни в топографії або в характеристиках рельєфу		+		Проектування та виконання будівельних та земляних робіт у чіткій відповідності до чинних норм, правил, стандартів. Планування порушених територій з максимальним збереженням існуючого ґрунтового шару.
24.	Суттєві зміни в структурі земельного фонду, чинній або планованій практиці використання земель	+			Виконання умов законодавства при зміні цільового використання земельних ділянок. Розробка пакету документів із просторового планування розвитку території громади, а також ГІС громади
25.	Виникнення конфліктів між ухваленими заходами Програми та цілями місцевих громад			+	Необхідність узгодження цілей стратегії громади та Стратегії Чернігівської області, реалізації проектів на засадах співробітництва громад
Біорізноманіття та рекреаційні зони					
26.	Негативний вплив на об'єкти природно-заповідного фонду (зменшення площ, початок небезпечної діяльності у безпосередній близькості або на їх території тощо)			+	Не потребує заходів пом'якшення
27.	Зміни у кількості видів рослин або тварин, їхній чисельності або територіальному представництві			+	Не потребує заходів пом'якшення
28.	Збільшення площ зернових культур або с/г угідь в цілому			+	Не потребує заходів пом'якшення
29.	Порушення або деградацію		+		Розробка пакету документів із просторово-

	середовищ існування диких видів тварин				го планування розвитку території громади
30.	Будь-який вплив на кількість і якість наявних рекреаційних можливостей			+	Програма передбачає проведення заходів, спеціальних заходів, спрямованих на збереження об'єктів ПЗФ на території громади
31.	Будь-який вплив на наявні об'єкти історико-культурної спадщини			+	Не потребує заходів пом'якшення.
32.	Інші негативні впливи на естетичні показники об'єктів довкілля (перепони для публічного огляду мальовничих краєвидів, появу естетично прийнятних місць, руйнування пам'ятників природи тощо)			+	Розробка пакету документів із просторового планування розвитку території громади, а також ГІС громади
33.	Зміни в локалізації, розміщенні, щільності та зростанні кількості населення будь-якої території	+			Створення більш комфортних умов проживання населення, покращення інфраструктури, збільшення житлового фонду
34.	Вплив на нинішній стан забезпечення житлом або виникнення нових потреб у житлі	+			Розробка пакету документів із просторового планування розвитку території громади, а також ГІС громади
35.	Суттєвий вплив на нинішню транспортну систему. Зміни в структурі транспортних потоків.	+			Необхідність реалізації спільних проєктів із організації пасажироперевезень на засадах співробітництва громад із сусідніми громадами
36.	Необхідність будівництва нових об'єктів для забезпечення транспортних сполучень	+			Планування будівництва/реконструкції доріг, велосипедної інфраструктури
37.	Потреба в нових або суттєвий вплив на наявні комунальні послуги	+			Необхідність реалізації спільних житлово-комунальних проєктів на засадах співробітництва територіальних громад
38.	Поява будь-яких реальних або потенційних загроз для здоров'я людей	+			Відповідність державним будівельних норм (ДБН) «Захисні споруди цивільного захисту», що встановлює чіткі вимоги до проєктування та будівництва нових захисних споруд, а також реконструкції та капітального ремонту вже існуючих
Екологічне управління та моніторинг					
39.	Послаблення правових і економічних механізмів контролю в галузі екологічної безпеки			+	Не потребує заходів пом'якшення

40.	Погіршення екологічного моніторингу			+	Не потребує заходів пом'якшення
41.	Усунення наявних механізмів впливу органів місцевого самоврядування на процеси техногенного навантаження			+	Не потребує заходів пом'якшення.
42.	Стимулювання розвитку екологічно небезпечних галузей виробництва			+	Не потребує заходів пом'якшення
Інше					
43.	Підвищення рівня використання будь-якого виду природних ресурсів	+			Використання лічильників обсягу споживання води. Раціональне використання земельних ресурсів в межах території населених пунктів громади Рекультивация порушених територій.
44.	Суттєве вилучення будь-якого не відновлювального ресурсу			+	Не потребує заходів пом'якшення
45.	Збільшення споживання значних обсягів палива або енергії		+		Підвищення енергоефективності житлових та комунальних будівель. Поширення використання відновлювальних джерел енергії
46.	Суттєве порушення якості природнього середовища			+	Не потребує заходів пом'якшення
47.	Такі впливи на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності викличуть значний негативний екологічний ефект, що матиме значний негативний прямий або опосередкований вплив на добробут людей			+	Не потребує заходів пом'якшення

7. ЗАХОДИ, ЩО ПЕРЕДБАЧАЄТЬСЯ ВЖИТИ ДЛЯ ЗАПОБІГАННЯ, ЗМЕНШЕННЯ Й ПОМ'ЯКШЕННЯ НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ ЕКОНОМІЧНОГО І СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА 2026 РІК

Під час проведення аналізу ймовірних негативних наслідків для довкілля від реалізації Програми були виявлені завдання, що потребують серйозної уваги під час їх реалізації, аби не допустити негативного впливу на довкілля. Або

які доцільно скоригувати, щоб посилити позитивні наслідки для довкілля та здоров'я мешканців та мешканок внаслідок реалізації Програми.

Заходи, що пропонуються, – це загальні рекомендації стосовно усунення негативних наслідків, тоді як детальні заходи повинні розглядатися у кожному конкретному випадку під час реалізації заходів Програми.

Заходи з запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Програми застосовуватимуться в межах повноважень виконавчих органів місцевих рад, визначених ст. 33 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні».

Таблиця 7.1. Пропозиції додаткових заходів до проєкту Програми розвитку Сновської громади на 2026 рік

1. Згуртована спільнота динамічного розвитку людського капіталу		
Пріоритети	Завдання	Заходи
1.1. Якісна освіта, забезпечення її інклюзивності	Покращити умови надання середньої освіти з врахуванням вимог інклюзії	Запровадження під час реалізації проєктів заходів, що сприятимуть зменшенню викидів CO ₂
	Модернізувати заклади освіти, а також оздоровлення юнаків та юнок	Запровадження під час реалізації проєктів заходів, що сприятимуть зменшенню викидів CO ₂
1.2. Згуртована активна громада, що спирається на традиції Сновщини	Побудувати систему включення до громадського життя громади ВПО, мешканців старшого віку, ветеранів, а також осіб із інвалідністю	-
	Впровадити навчання з протидії інформаційним війнам	-
1.3. Доступні якісні послуги з охорони здоров'я та реабілітації	Покращити умови надання послуг із охорони здоров'я, запровадити реабілітаційну медицину	Запровадження природотерапії як інноваційної технології реабілітації
	Сприяти відновленню ментального здоров'я мешканців та мешканок	-
	Сприяти формуванню відповідального ставлення до свого здоров'я, просуванню здорового способу життя	-
1.4. Краще організація управління з використанням	Запровадити електронні системи збору та візуалізації інформації	-

цифровізації	Забезпечити цифровізацію та мобільність надання адміністративних послуг	-
	Вивчити кращі практики організації управління територією в країнах ЄС	-
2. Стійка відкрита до новітніх тенденцій технологічна економіка		
2.1. Підтримка підприємництва, фермерства, інших мікро та малих товаровиробників	Модернізація ринкової площі в Сновській МТГ Чернігівської області	Запровадження консультування з питань запобігання впливу підприємницької діяльності на довкілля, його мінімізації та ліквідації наслідків – в разі неможливості уникнення
	Підтримка підприємництва	-
2.2. Планування просторового розвитку території та просування інвестиційної привабливості громади	Розробити документи містобудівного, просторового планування громади, землевпорядної документації	-
	Провести нормативно-грошову оцінку земель громади, які її потребують	-
	Розробити та поширити інвестиційні пропозиції громади	Розробка та впровадження спеціальних екологічних критеріїв (умов) для оцінки інвестиційних проєктів із врахуванням забезпечення збереження у довгостроковій перспективі природних оселищ та видів природної фауни і флори, що підлягають особливій охороні в Європі та вказані у стандартних формах даних територій Смарагдової мережі Врахування рівня антропогенного навантаження на навколишнє природне середовище під час підготовки інвестиційних пропозицій
3. Приваблива до життя громада з якісними та доступними послугами		
3.1. Покращення стану доріг та вулиць, супутньої інфраструктури, доступність населених пунктів громади	Ремонтувати дороги місцевого значення, а також вулиці у населених пунктах і тротуари, супутню інфраструктуру	Збільшення частки заходів з охорони навколишнього природного середовища у проєктній документації на будівництво, реконструкцію та капітальний ремонт об'єктів дорожнього господарства Збільшення під час будівництва, ре-

		<p>конструкції та капітального ремонту об'єктів дорожнього господарства частки витрат на створення та утримання зелених насаджень у смугах відведення автомобільних доріг і захисних насаджень уздовж автомобільних доріг з обов'язковою заміною на більш газо- та пиловитривалі породи дерев (липа, ясен, клен, явір тощо)</p> <p>Спорудження під час капітального ремонту доріг систем лінійного поверхневого водовідведення, очищення та ремонт водовідвідних лотків, влаштування водоскидних систем</p>
	Реконструювати очисні споруди	Передбачити енергозберігаючі технології
3.2. Ефективна організація надання послуг управління ТПВ	Ліквідувати стихійні сміттєзвалища та розвивати систему централізованого збору, вивозу й сортування ТПВ	Визначення в установленому порядку розмірів відшкодувань підприємствами, установами та організаціями незалежно від форм власності, приватним особам за забруднення довкілля та інші екологічні збитки
4. Безпечна, адаптована до змін клімату громада		
4.1. Створення безпечних умов для життєдіяльності в громаді	Створити сучасні укриття, оборонні споруди, інші об'єкти для захисту мешканців	Передбачити можливість подвійного використання укриттів – для іншої діяльності насамперед, у сфері спорту, культури, громадської активності
4.2. Запровадження енергозберігаючих технологій та відновлювальних джерел енергії	Запровадити локальну генерацію та використання відновлювальних джерел енергії	Проведення інформаційних кампаній щодо впровадження генерації енергії за рахунок відновлювальних джерел у приватному секторі
	Здійснити термосанацію низки приміщень установ бюджетної сфери міської комунальної власності	-

4.3. Адаптація до змін клімату та відновлення водних об'єктів	Відновити антропогенно змінені екосистеми	<p>Проведення попередніх консультацій з уповноваженими органами державної влади</p> <p>Стимулювання та підтримка місцевих ініціатив, що спрямовані на захист територій Смарагдової мережі</p> <p>Гарантувати збереження природних оселищ та видів природної фауни і флори, що підлягають особливій охороні в Європі та вказані у стандартних формах даних територій Смарагдової мережі.</p>
	Стимулювання мешканців громади до відмови від спалювання органічних відходів та до боротьби з карантинними рослинами	<p>Організація та проведення промоційних навчальних турів до громад, де масово застосовується компостування</p> <p>Вивчення вимог щодо поводження (в т.ч. – правил безпеки) з карантинними рослинами, поширення відповідної інформації серед мешканців громади</p>
	Створити міні-паркові зони на території громади з елементами ландшафтного дизайну	Розширення зон створення ландшафтних міні-парків, міні-скверів, лісопарків, інших зелених насаджень по всій території громади

Крім зазначеного, доцільно налагодити співпрацю громадських організацій та органів місцевого самоврядування громади з міжнародними організаціями та фондами, що підтримують проекти у сферах екології та охорони довкілля, залучити підприємців до реалізації місцевої екологічної політики.

Під час реалізації Програми заплановані рішення здійснюватимуться відповідно до норм та правил охорони навколишнього середовища й вимог екологічної безпеки, в тому числі відповідно до вимог Водного кодексу України, Законів України «Про охорону земель», «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про охорону атмосферного повітря», «Про природно-заповідний фонд України» та інших.

8. ОБҐРУНТУВАННЯ ВИБОРУ ВИПРАВДАНИХ АЛЬТЕРНАТИВ, ЩО РОЗГЛЯДАЛИСЯ, ОПИС СПОСОБУ, В ЯКИЙ ЗДІЙСНЮВАЛАСЯ СТРАТЕГІЧНА ЕКОЛОГІЧНА ОЦІНКА, В ТОМУ ЧИСЛІ БУДЬ-ЯКІ УСКЛАДНЕННЯ

Проект Програми економічного і соціального розвитку Сновської міської територіальної громади на 2026 рік розроблений на короткостроковий період і є плановим документом.

У процесі здійснення стратегічної екологічної оцінки було розглянуто три альтернативи, а саме:

Альтернатива 1 «Нульовий сценарій» - опис, прогнозування та оцінка ситуації у випадку незатвердження або не реалізації зазначеного документа державного планування (Програми).

Альтернатива 2: Прийняття проекту Програми із виконанням передбачених заходів та врахуванням пропозицій і зауважень до Програми від громадськості та органів виконавчої влади.

Альтернатива 3: Прийняття проекту Програми із виконанням передбачених заходів, але без врахування пропозицій і зауважень до Програми від громадськості та органів виконавчої влади.

Наслідки від прийняття альтернативи 1. У *«Варіанті нульової альтернативи»* розглядалася ситуація гіпотетичного сценарію, за яким проект Програми економічного і соціально розвитку Сновської міської територіальної громади на 2026 рік не затверджується. Цей сценарій можна розуміти як продовження поточних (у тому числі несприятливих) екологічних тенденцій, наведених у розділах 2, 3 та 4 цього Звіту.

Отже, за результатами аналізу визначено, що в рамках сценарію «нульової альтернативи» подальший сталий розвиток території є сумнівним, а зазначена альтернатива призводить до певної стагнації та неефективного використання природних, матеріальних і фінансових ресурсів, погіршення екологічної ситуації в цілому.

Наслідки від прийняття альтернативи 2. Затвердження та реалізація Програми із врахуванням пропозицій і зауважень від громадськості та органів виконавчої влади дозволить врахувати додаткові запропоновані природоохоронні заходи та підвищити загальну ефективність Програми. А саме, дозволить більш конкретно визначити пріоритетні напрямки природоохоронної роботи задля збереження унікальних природних особливостей громади, стабілізувати екологічну ситуацію та поліпшити стан навколишнього природного середовища, зменшити техногенне навантаження на складові доквілля, забезпечити збалансованість процесів використання і відтворення природних ресурсів та сформулювати у жителів громади екологічну культуру. Крім вищеперерахованого, однією з основних цілей Програми є покращення якості життя для населення громади, тому врахування пропозицій від громадськості є особливо важливим.

У разі врахування пропозицій та зауважень від громадськості та органів виконавчої влади Програма буде більш ефективною та екологічно збалансованою, тому її затвердження необхідне для подальшого розвитку громади.

Наслідки від прийняття альтернативи 3. Прийняття проекту Програми без врахування пропозицій і зауважень від громадськості та органів виконавчої влади призведе до менш ефективного ведення природоохоронних заходів, а не врахування додаткових пропонованих заходів призведе до появи слабких місць та неможливості забезпечення стабільної екологічної ситуації в Сновській громаді.

Отже, за результатами аналізу визначено, що в рамках гіпотетичного сценарію за альтернативою 1 подальший сталий розвиток Сновської громади є ускладненим, і цей сценарій призводить до погіршення екологічної ситуації в межах території громади, продовження подальшого зносу інфраструктури, неефективного використання енергоресурсів.

В рамках гіпотетичного сценарію за альтернативою 3 проаналізовано, що Програма матиме слабкі місця, які не дозволять забезпечити стабільний екологічний стан в громаді та покращити якість життя для населення, а ефективність Програми буде значною меншою у порівнянні з альтернативою 2.

Результати проведення цільового аналізу запланованих завдань щодо їх відповідності цілям охорони довкілля, визначених на місцевому рівні, виявили необхідність дотримання альтернативи 2. В інтересах більш ефективного та сталого розвитку громади і підвищення якості життя населення найсприятливішим варіантом буде затвердження запропонованої Програми із врахуванням зауважень і пропозицій від громадськості та органів виконавчої влади.

Опис способу, в який здійснювалася стратегічна екологічна оцінка, у тому числі будь-які ускладнення

Зміст звіту про СЕО визначався змістом та характером пропозицій, сформуованих під час розробки Програми економічного і соціального розвитку Сновської міської територіальної громади на 2026 рік з урахуванням сучасних знань і методів оцінювання.

Ключове значення у виконанні СЕО проекту такого документу мали методи стратегічного аналізу. Насамперед, доречним виявилось застосування аналізу контексту стратегічного планування, що передбачає встановлення зв'язків з іншими документами державного планування. Відповідність пропозицій проекту загальним цілям охорони довкілля та забезпечення безпечного для здоров'я населення середовища існування дозволило встановити застосування цільового аналізу при проведенні СЕО.

Також проведено аналіз та оцінку ймовірних наслідків виконання цілей, як на окремі компоненти довкілля, так і вплив на здоров'я населення.

Для здійснення СЕО був обраний метод експертних оцінок, суть якого полягає у визначенні майбутнього на основі думок кваліфікованих спеціалістів-експертів, та метод екстраполяції, адже цей метод полягає в перенесенні встановленого характеру розвитку певної території чи процесу в майбутнє й ґрун-

тується на вивченні кількісних та якісних параметрів досліджуваного об'єкта за попередні роки, з подальшим логічним продовженням, окресленням тенденцій його розвитку.

При цьому здійснювалось:

- збір та аналіз інформації про поточний стан складових довкілля, включаючи значення ключових екологічних показників;
- визначення можливих чинників змін антропогенного та природного характеру;
- проведення оцінки потенційного впливу пріоритетів на складові довкілля та на стан здоров'я й добробут населення.

В процесі аналізу стану навколишнього середовища були використані статистичні дані та офіційні дані місцевих та обласних органів виконавчої влади, що реалізують державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища та реалізують державну політику у сфері охорони здоров'я. Окрім того, були проаналізовані доступні дані моніторингових спостережень, що здійснюються в рамках програм державного моніторингу навколишнього середовища на національному та регіональному рівні.

Серед факторів, що ускладнили проведення стратегічної екологічної оцінки можна виділити відсутність деяких статистичних відомостей та інших характеристик, зокрема для кожного окремого населеного пункту громади.

9. ЗАХОДИ, ПЕРЕДБАЧЕНІ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ МОНІТОРИНГУ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ ЕКОНОМІЧНОГО І СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ СНОВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА 2026 РІК ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, В ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ

Під час реалізації Програми потрібно відстежувати екологічні загрози для довкілля, об'єктивно оцінювати їх наслідки, в т.ч. для здоров'я населення, та вживати заходи з метою їх усунення та нейтралізації. Для цього необхідно проводити моніторинг можливих наслідків реалізації Програми для довкілля. Моніторинг здійснює замовник – Сновська міська рада. Результати моніторингу оприлюднюються на власному офіційному веб-сайті замовника протягом строку дії Програми та після закінчення терміну.

Моніторинг здійснюється з метою виявлення наслідків виконання документа державного планування (далі – ДДП) для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, забезпечення здійснення заходів із запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання ДДП, а також у разі виявлення

негативних наслідків, не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку, вжиття заходів для їх усунення.

Здійснення таких заходів забезпечує можливість:

- виявлення наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, а саме вторинних, кумулятивних, синергічних, коротко-, середньо- та довгострокових (на один, три–п'ять, 10–15 років, 50–100 років відповідно), постійних та тимчасових, позитивних та негативних наслідків;
- запобігання, зменшення та компенсації негативних наслідків, зумовлених виконанням документа державного планування;
- виявлення не передбачених звітом про СЕО негативних наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення.

Впливи виконання ДДП на довкілля, у тому числі на здоров'я населення можуть бути виявлені в результаті моніторингу реалізації цілей документу державного планування, що мають прямі наслідки на стан навколишнього середовища, умови життєдіяльності та здоров'я населення. Моніторинг може бути використаний для:

- порівняння очікуваних і фактичних наслідків, що дозволяє отримати інформацію про реалізацію Програми;
- отримання інформації, яка може бути використана для удосконалення майбутніх оцінок (моніторинг як інструмент контролю якості СЕО);
- перевірка дотримання екологічних норм, встановлених відповідними органами влади;
- відстеження процесу виконання Програми відповідно до ухваленого документу, включаючи передбачені заходи із запобігання, скорочення або пом'якшення несприятливих наслідків.

Моніторинг проводиться згідно з Порядком здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України від 16.12.2020 р. № 1272.

Для підвищення якості оцінки антропогенного впливу на навколишнє природне середовище та здоров'я населення, прогнозування стану екосистем та досягнення їх екологічної рівноваги планується проведення лабораторних досліджень стану атмосферного повітря, водних ресурсів, ґрунту.

Для цього доцільно налагодити в громаді системи моніторингу навколишнього природного середовища (повітряний та водний басейни, ґрунт, фізичні фактори впливу) в межах житлової, промислової та рекреаційної зони.

Потенційні індикатори для здійснення моніторингу Програми економічного і соціально розвитку Сновської міської територіальної громади на 2026 рік наведено в таблиці 9.1.

Таблиця 9.1. Потенційні індикатори для здійснення моніторингу документу державного планування

Пріоритет	Індикатори	Одиниця вимірювання
1.1. Якісна освіта, забезпечення її інклюзивності	Кількість освітніх закладів, де проведено комплексний ремонт приміщень з дотриманням вимог енергозбереження, інклюзії, безпеки	одиниць
	Відсоток учнів, які можуть скористатися укриттями в закладах освіти (в цілому по громаді)	%
1.2. Згуртована активна громада, що спирається на традиції Сновщини	Частка закладів культури громади, де було змінено простори	%
	Кількість діючих молодіжних осередків (центрів)	одиниць
	Наявний працюючий ветеранський хаб (простір)	+/-
	Чисельність дітей та молоді, долучених до освітніх заходів із підвищення екоосвідомості	осіб
	Кількість проведених освітніх заходів із підвищення екоосвідомості	одиниць
1.3. Доступні якісні послуги з охорони здоров'я та реабілітації	Приріст/зменшення чисельності населення громади порівняно з попереднім роком	осіб
	Кількість осіб, що отримали доступ до якісних медичних послуг первинної допомоги	осіб/рік
	Кількість нових/реконструйованих об'єктів спортивної інфраструктури загальноосвітніх шкіл	одиниць
	Частка мешканців громади, які займаються масовим спортом	%
	Кількість розроблених та запроваджених цільових програм із охорони здоров'я та профілактики захворювань	одиниць
	Чисельність народжених	осіб
	Чисельність померлих	осіб

	Приріст/зменшення чисельності населення громади порівняно з попереднім роком	осіб
	Кількість випадків інфекційної захворюваності на 10 тис. населення	одиниць
	Кількість випадків неінфекційної захворюваності на 10 тис. населення	одиниць
1.4. Краще організації управління з використанням цифровізації	Частка домогосподарств, що занесена до бази даних електронного погосподарського обліку громади	%
	Кількість наданих адміністративних послуг протягом року віддалено/мобільно	одиниць
	Кількість наданих соціальних послуг протягом року мобільно	одиниць
	Кількість мешканців та мешканок громади, які скористалися функцією «соціального таксі» протягом року	осіб
	Кількість службових квартир, виділених для залучених до громади галузевих фахівців протягом року	одиниць
2.1. Підтримка підприємництва, фермерства, інших мікро та малих товаровиробників	Кількість місцевих підприємців, які отримали допомогу від держави та міжнародну протягом календарного року	осіб
	Кількість об'єктів, що підготовлені для можливого їх використання мікро- та малим бізнесом	одиниць
	Наявність каталогу інвестиційно привабливих об'єктів громади	+/-
	Наявність модернізованого комунального ринку в Сновську	+/-
	Кількість торговельних майданчиків у селах (екоринків), умови на яких покращені	одиниць
2.2. Планування просторового розвитку території та просування інвестиційної привабливості громади	Проведена підготовча робота до розробки Комплексного плану просторового розвитку території громади	+/-
	Наявність оприлюдненого інвестиційного паспорту громади	+/-
3.1. Кращий стан доріг та вулиць, супутньої інфраструктури, доступність населених	Протяжність реконструйованих/споруджених ділянок доріг, вулиць та тротуарів із дотриманням вимог безбар'єрності	км
	Відповідність якості питної води Державним санітарним нормам та правилам ДСанПіН 2.2.4-171-10	+/-

пунктів громади	Кількість абонентів водопостачання	одиниць
	Кількість абонентів водовідведення	одиниць
	Проведено реконструкцію очисних споруд в місті Сновськ	+/-
3.2. Ефективна організація надання послуг управління ТПВ	Частка домогосподарств Сновської громади, що використовує для видалення органічних відходів сільськогосподарства переважно компостування	%
	Кількість облаштованих компостних майданчиків	одиниць
	Частка домогосподарств, що уклала договори про централізований вивіз ТПВ	%
	Частка домогосподарств, що бере участь у роздільному збиранні ТПВ	%
	Кількість майданчиків, що обладнані для збору, сортування та централізованого вивозу ТПВ для утилізації та логістично пов'язані з сортувальною станцією	одиниць
	Кількість одиниць спеціальної техніки, що придбана громадою для створення системи сортування та вивезення ТПВ	одиниць
4.1. Створення безпечних умов для життєдіяльності в громаді	Частка комунальних освітніх закладів, що оснащені укриттями	%
	Кількість працюючих укриттів типу ПРУ в громаді	одиниць
	Кількість збудованих/придбаних споруд цивільного захисту	+/-
	Кількість камер відеоспостереження в публічних місцях громади, що встановлені та передають зображення на диспетчерський пункт	одиниць
4.2. Запровадження енергозберігаючих технологій та відновлювальних джерел енергії	Кількість установ комунальної сфери, де запроваджено генерацію енергії за рахунок відновлювальних джерел	одиниць
	Частка об'єктів комунальної власності, де проведено термосанацію будівель	%
4.3. Адаптація до змін клімату та санація водних об'єктів	Площа антропогенно змінених систем (ділянок), що відновлено	м кв
	Площа створених/реконструйованих паркових зон у населених пунктах громади протягом року	м кв
	Площа рекультивованих земель до загальної площі громади	%

	Кількість дрібнодисперсного пилу в атмосферному повітрі	Індекс якості атмосферного повітря
	Приріст/зменшення площі зелених насаджень загального, спеціального та обмеженого користування в порівнянні з попереднім роком	%
	Приріст/зменшення площі зелених насаджень загального, спеціального та обмеженого користування в порівнянні з попереднім роком	+/- м кв
	Кількість працюючих датчиків моніторингу якості повітря	одиниць
	Кількість об'єктів ПЗФ в громаді	одиниць

Зазначені показники вимірюватимуться раз на півроку, у разі виявлення відхилень (за рішенням замовника) може бути встановлений інший термін. У разі виявлення систематичних відхилень від гігієнічних нормативів складових до-вкілля необхідно проаналізувати захворюваність мешканців та мешканок громади з метою виявлення негативного впливу факторів навколишнього середовища на здоров'я населення, використовуючи в тому числі статистичні дані.

Для визначення кожного з показників застосовуватимуться такі методи: вимірювальний, реєстраційний, розрахунковий, соціологічний, статистичний, аналітичний.

Для визначення кожного з показників використовуватимуть, насамперед, первинні документи бухгалтерського обліку відповідальних за реалізацію проєктів організацій (за допомогою поточного аудиту). За необхідності (насамперед, щодо об'єктів будівництва) – проведення обстежень. А для приватних господарств – дані електронного погосподарського обліку, запровадження якого передбачає Програма. Також використовуватимуть дані, отримані під час розробки проєктів та отримання необхідних дозволів на основі матеріалів досліджень, згодом – моніторингу їх реалізації.

Вплив реалізації Програми на зміну клімату здійснюватиметься на підставі проведення аналізу індикаторів, використання яких дозволяє орієнтовно визначити очікувані наслідки від кліматичних змін та дозволять розробити заходи з адаптації до змін клімату під час наступного етапу стратегічного планування. Це індикатори з вразливості території до теплового навантаження та стихійних гідрометеорологічних явищ: середньорічна температура, мінімальна та максимальна температура, річна кількість опадів, середня швидкість вітру, відносна вологість, атмосферний тиск, тенденція змін клімату, повторюваність стихійних метеорологічних явищ. Також враховуватимуться індикатори з вразливості зе-

лених зон населених пунктів: поява інвазійних видів у межах зелених зон, зміщення вегетаційного періоду, площа зелених насаджень на одного жителя, вивіде різноманіття рослин та тварин.

Здійснення моніторингу впливів виконання ДДП на довкілля, у тому числі на здоров'я населення за визначеними показниками з веденням звітності дозволить своєчасно виявляти недоліки та порушення, що негативно впливають на комфортність проживання мешканців та мешканок, та обґрунтувати необхідні заходи з їх усунення.

Моніторинг фактичного впливу на довкілля, умови життєдіяльності населення та стан його здоров'я під час реалізації Стратегії здійснюватиметься Сновською міською радою. Вона визначатиме періодичність моніторингу, перелік індикаторів, забезпечить доступ до вихідних даних та результатів моніторингу.

Відповідно до ст. 17 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» моніторинг наслідків виконання ДДП, у тому числі для здоров'я населення, оприлюднюється один раз на рік органом місцевого самоврядування на своєму офіційному вебсайті у мережі Інтернет, вноситься до Єдиного реєстру стратегічної екологічної оцінки та у разі виявлення не передбачених звітом про СЕО негативних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, вживаються заходи для їх усунення.

В разі, коли під час здійснення моніторингу виявлено не передбачені звітом про СЕО негативні наслідки реалізації Програми для довкілля, у тому числі для здоров'я мешканців та мешканок громади, міська рада вживає заходів для їх усунення, а також розглядає пропозиції щодо внесення змін до Програми для запобігання подібним негативним наслідкам у майбутньому. У разі внесення суттєвих змін до Програми вони підлягають стратегічній екологічній оцінці.

10. ОПИС ЙМОВІРНИХ ТРАНСКОРДОННИХ НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ

Зазначений розділ не розглядається, адже Програма розвитку Сновської громади на 2026 рік розроблена з метою провадження діяльності на території Сновської міської територіальної громади (що знаходиться в межах Чернігівської області). Виявлені у Програмі завдання, виконання яких може передбачати діяльність, що відповідно до законодавства підлягає оцінці впливу на довкілля, не потребує здійснення оцінки транскордонного впливу на довкілля.

11. РЕЗЮМЕ НЕТЕХНІЧНОГО ХАРАКТЕРУ ІНФОРМАЦІЇ, РОЗРАХОВАНЕ НА ШИРОКУ АУДИТОРІЮ

1. За підсумками СЕО підготовлено «Звіт про стратегічну екологічну оцінку Програми економічного і соціального розвитку Сновської міської територіальної громади на 2026 рік» у відповідності до затверджених наказом Міністерства екології та природних ресурсів України від 10.08.2018 р. № 296 Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування та наказом Міністерства екології та природних ресурсів України № 260 від 18.07.2019 «Про внесення змін до Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування».
2. Програма економічного і соціального розвитку Сновської міської територіальної громади на 2026 рік – один із головних планувальних документів щодо здійснення місцевої та регіональної політики.
3. Аналіз стратегічних цілей та завдань відповідних державних та регіональних стратегій екологічної політики та пріоритетів Програми економічного і соціального розвитку Сновської міської територіальної громади на 2026 рік свідчить про те, що зазначені цілі та завдання переважно узгоджені й не суперечать одні одним.
4. Екологічними проблемами, у тому числі ризику впливу на здоров'я населення, які стосуються Програми економічного і соціального розвитку Сновської міської територіальної громади на 2026 рік можна виділити: небезпека ерозії ґрунтів та погіршення їх родючості; нерозвинутість та одночасно застарілість комунальних мереж (брак водовідведення та стан очисних споруд, нерозвинутість мереж централізованого водопостачання та водовідведення у сільській місцевості); хаотичність розвитку рибальства, що шкодить біорізноманіттю; недостатній рівень використання відновлювальних джерел енергії та брак заходів із енергозбереження; низький рівень екологічної культури мешканців та мешканок.
5. В процесі аналізу поточного стану навколишнього середовища були використані статистичні дані та офіційні дані регіональних органів виконавчої влади, що реалізують державну та регіональну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища та реалізують державну політику у сфері охорони здоров'я. Крім того, проаналізовані доступні дані моніторингових спостережень, що здійснюються в рамках програм державного моніторингу навколишнього середовища на регіональному рівні.
6. В цілому наслідки від реалізації Програми економічного і соціального розвитку Сновської міської територіальної громади на 2026 рік не матимуть суттєвого впливу на довкілля та здоров'я людей, а заплановані пріоритети та заходи Програми в значній мірі сприятимуть їх покращенню.

7. Особливо важливими є заходи Програми, які орієнтовані на розвиток мереж водопостачання та водовідведення в Сновську та сільській місцевості громади, реконструкція очисних споруд в адміністративному центрі, розвиток паркових та інших рекреаційних зон, що значною мірою сприятиме покращенню навколишнього природного середовища, позитивно вплине здоров'я мешканців та мешканок громади.
8. Аналіз ймовірного впливу реалізації Програми економічного і соціального розвитку Сновської міської територіальної громади на 2026 рік на клімат вказує на те, що її реалізація має помірний вплив на зміну клімату. Заходи Програми направлені на пом'якшення негативного впливу на клімат та сприяння підвищенню сумарного адаптаційного потенціалу території громади до зміни клімату.
9. В процесі СЕО Програми економічного і соціального розвитку Сновської міської територіальної громади на 2026 рік було розглянуто місцеві програми розвитку, що містять завдання у сфері екології та охорони здоров'я. Результати аналізу завдань екологічної політики визначених у згаданих програмах засвідчили значну ступінь відповідності цілям та завданням Програми, запропоновано комплекс заходів, що спрямовані на їх виконання.
10. В представленому звіті СЕО проведена оцінка потенційних кумулятивних впливів запланованих заходів Програми на окремі компоненти навколишнього середовища (повітря, вода, ґрунти, біорізноманіття, соціально-економічне середовище). Проведений аналіз виявив потенціал для позитивного впливу Програми на навколишнє середовище та здоров'я населення. Водночас були проаналізовані потенційні негативні наслідки, що можуть виникнути внаслідок реалізації окремих завдань.
11. З метою запобігання, мінімізації та пом'якшення потенційних негативних наслідків запропоновані заходи, які доповнюють задекларовані завдання Програми в частині посилення екологічної складової. На основі аналізу та порівняння наявних перспектив розвитку території Сновської громади була прийнята альтернатива – «Варіант 2 реалізації проєкту Програми». Це відповідає встановленим цілям екологічної політики на державному та регіональному рівнях, а також сприяє досягненню сприятливого в санітарно-екологічному відношенні середовища, його благоустрою, підвищує комфортність проживання населення. У процесі здійснення стратегічної екологічної оцінки було розглянуто три альтернативи, а саме:

Альтернатива 1 «Нульовий сценарій» - опис, прогнозування та оцінка ситуації у випадку незатвердження або не реалізації зазначеного документа державного планування (Програми).

Альтернатива 2: Прийняття проєкту Програми із виконанням передбачених заходів та врахуванням пропозицій і зауважень до Програми від громадськості та органів виконавчої влади.

Альтернатива 3: Прийняття проекту Програми із виконанням передбачених заходів, але без врахування пропозицій і зауважень до Програми від громадськості та органів виконавчої влади.

12. Під час здійснення СЕО були розроблені пропозиції щодо моніторингу екологічних впливів, пов'язаних з реалізацією Програми. Моніторинг охоплює спостереження за джерелами та факторами антропогенних впливів, а також за ефектами, що спричиняються цими впливами у довкіллі. Для спостереження за здійсненням заходів Програми та оцінки їх виконання обрані індикатори стану атмосферного повітря, водних ресурсів, озеленення, енергозбереження, поводження з відходами, здоров'я населення та розроблені додаткові екологічні індикатори до заходів, що безпосередньо стосуються довкілля та здоров'я людей.
13. Реалізація Програми не повинна призвести до виникнення нових негативних впливів на довкілля, та здоров'я населення, але за умови повного фінансування та забезпечення виконання всіх завдань Програми, що мають екологічну спрямованість.
14. Транскордонні наслідки для довкілля, у тому числі для здоров'я мешканців та мешканок, не очікуються.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку» від 20.03.2018 № 2354.
2. Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» 29.02.2019 № 2697.
3. Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» від 23.05.2017 № 2059.
4. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо порядку здійснення стратегічної екологічної оцінки» від 03.11.2022 № 2717.
5. Постанова Кабінету Міністрів України від 02.05.2023 № 430 «Про затвердження Порядку ведення єдиного реєстру стратегічної екологічної оцінки».
6. Накази Міністерства екології та природних ресурсів України:
 - № 296 від 10.08.2018 року «Про затвердження Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування»;
 - № 465 від 23.12.2018 року «Про внесення змін до Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування»;
 - № 260 від 18.07.2019 року «Про внесення змін до Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування»;
 - № 213 від 28.10.2020 «Про затвердження критеріїв визначення наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення».
7. Викиди забруднюючих речовин і парникових газів у атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення
https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2018/ns/vzap/arch_vzap_u.htm
8. Дані державного моніторингу поверхневих вод <https://data.gov.ua/dataset/surface-water-monitoring> Державний водний кадастр <http://geoportal.davr.gov.ua:81/>
9. Екологічний паспорт Чернігівської області 2022 року
<https://eco.cg.gov.ua/index.php?id=15800&tp=1&pg=>
10. Екологічний паспорт Чернігівської області 2023 року
<https://eco.cg.gov.ua/index.php?id=15800&tp=1&pg=>
11. Екологічний паспорт Чернігівської області 2024 року
https://eco.cg.gov.ua/web_docs/2145/2016/03/docs/%D0%9F%D0%B0%D1%81%D0%BF%D0%BE%D1%80%D1%82%20%D0%B7%D0%B0%202024%20%D1%80%D1%96%D0%BA%20.pdf
12. Катерина Полянська, Анатолій Гуц, «Природне забруднення». Цинічна катастрофа на річці Сновськ <https://life.pravda.com.ua/society/2016/07/14/215189/>
13. Карта ґрунтів України <https://superagronom.com/karty/karta-gruntiv-ukrainy#win2>
14. Офіційний сайт НСЗУ https://edata.e-health.gov.ua/e-data/dashboard/declar-stats?_cf_chl_tk=z6JRHVWVvKc.qeu942Y.E6Naojyxh2ANkUKATED9J3fU-1679337309-0-gaNycGzNCxA
15. Природно-заповідний фонд Чернігівської області. – Чернігів, 2008. – 208 с.
16. Регіональна доповідь «Про стан навколишнього природного середовища Чернігівської області за 2024 рік». – Чернігів, 2024
https://eco.cg.gov.ua/web_docs/2145/2016/03/docs/%20%D0%B7%D0%B0%202024%20%D1%80%D1%96%D0%BA%20_2025_09_02_14_40_30.pdf
17. Convention on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats
<https://rm.coe.int/updated-list-of-officially-adopted-emerald-sites-december-2019-/168098ef51>

18. Перелік пам'яток культурної спадщини національного значення Чернігівської області, занесених до Державного реєстру нерухомих пам'яток України https://mcip.gov.ua/wp-content/uploads/2023/12/chernigivska_obl_naczznachennya_30.11.2023.pdf
19. Реєстр місць видалення відходів Чернігівської області <https://data.gov.ua/dataset/dc0543a2-4cbc-4bd5-afaf-83ae7b61262c>
20. Регіональний план управління відходами на території Чернігівської області <https://eco.cg.gov.ua/index.php?id=30583&tp=1&pg=>
21. Реконструкція та благоустрій зелених зон: з чого почати та як успішно втілити проєкт. – К., 2021
22. Статистичний щорічник Чернігівської області за 2011 рік. – Чернігів, 2012.
23. Статистичний щорічник Чернігівської області за 2015 рік. – Чернігів, 2016.
24. Статистичний щорічник Чернігівської області за 2019 рік. – Чернігів, 2020.
25. Статистичний щорічник Чернігівської області за 2020 рік. – Чернігів, 2021.
26. Статистичний щорічник Чернігівської області за 2021 рік. – Чернігів, 2022.
27. Довідник про стан навколишнього природного середовища у Чернігівській області за 2024 рік. - Чернігів

Виконавці документа:

Начальник відділу
економічного розвитку та інвестицій
Сновської міської ради
Кваліфікація:
Економіст

Світлана МАТЧАНА

Заступник начальника відділу
економічного розвитку та інвестицій
Сновської міської ради
Кваліфікація:
Автоматизовані системи управління/
Інженер-системотехнік

Ганна ГУКУН